

Михаило Лукић

МИШЉЕНОВАЦ
И МИШЉЕНОВЧАНИ
1930-2007

Хроника

Посебно издање часописа
ТРЕЋА СРБИЈА
Београд, август-септембар 2007

Muhammad C. M. A.

Шта знаш зајмиши да се не заборави.

Што не знаш, читај, да знаш!

I поглавље

СЕЛО

Мишљеновац се налази на североисточној страни Србије, на падинама Хомољских планина, на путу Пожаревац–Неготин. Са леве стране реке Пек, кроз атар а поред самог села, пролази железница Београд–Зајечар.

Село је на добром месту. И са добрим саобраћајним везама, на путу има аутобуско стајалиште, а на железници железничку станицу за превоз путника. Ушорено је, тридесетих година прошлог века имало је 204 домаћинства. Има и засеок Дубоки Поток са 17 домаћинстава, удаљен од села 2,5-3 километара.

Мишљеновац насељава српски живаљ, а окружују га села, са источне стране: Љешница и Сена, са северне стране Српце, а са западне стране Мустапић. Сва та села су влашка. Село Мишљеновац припада општини Кучево.

Кроз село протиче поток Зуква, тако да село дели на Горњу и Доњу Малу. Гробље Горње Мале је на брежуљку званом Старац, а гробље Доње Мале налази се у потесу званом Поточић.

Сељани Мишљеновца се баве земљорадњом и сточарством. Село спада у сиромашнија насеља у долини Пека.

Конфигурација атара села мишљеновачког дели се на:

- планински део,
- потпланински, и
- равничарски.

Осамдесет посто земљишта атара села лежи на камену и стенама, а само 20% земљишта припада плодном равничарском терену. Од Мишљеновца се кроз врата Звижда отвара богата печка долина низ слив ове планинске реке.

Планински део мишљеновачког атара почиње од Пека, источно од села, и атари се са селом Сена, Каона и јужно до села Рановца, преко Дубрава, Чипавица, Брложина, Церја, Камите Главице и Паљевина. Завршава се Сипаницама, Крајним Потоком, Јовином Дољом, Зечјим Солилом и Рајнином страном до села.

У том делу атара поред приватног власништва била је, а и данас постоји, државна шума звана Бучина величине 320 хектара. Државну Шуму је користила мишљеновачка општина све до 1945. године, када је припала држави, утрине Раскрсница, Велика Долина, Жути брег, Зуква, Прљак, Дрење, Нерезине и Голастрана. Утрина и Жути брег и Раскрсница су 1938. године разоране и засађен је по њима орах. Остале Утрине је општина давала у закуп сељацима све до 1944. године. Прљак, Нерезине и Голастрана биле су чисте голети, па су после Другог светског рата, пошумљене багремом, тако да данас, на њиховом простору постоји огромна багремова шума.

Обрадивог земљишта у селу има посвуда, али је оно углавном неквалитетно. Та земљишта су најчешће сиромашна и спадају у 6. и 7. класу, која даје слабе приносе. Ипак, и уз те недостатке, земља је обрађивана.

У мишљеновачком атару се налазе два водослива. Млавски и Печки.

Млавском водосливу припадају Река и Дубоки Поток.

Река извире у Паљевинама у имању Лукића, а у њу се уливају Брдарски и Кошарски поток.

Дубоки поток, као и река крећу се из правца истока ка западу, да би се спојиле на крају потеса Басара. У том делу им се придружује и поток који долази из села Рановца, те настављају даље да теку правцем запад поред села Манастирице да би се улили у реку Витовницу а потом у Млаву. Терен који се налази између Реке и Дубоког Потока зове се Басаре.

Печки водослив чине потоци: Буков поток, Средњи поток, Крајни поток, Зојачки поток, Калајцијски поток и Русин поток.

Буков поток потиче од Церја и креће се правцем југ-север. Он се спаја са Средњим потоком испод Чукаре а онда продужава до Саставака.

Крајњи поток потиче испод Сипаница. У њега се улива поток Јовина доља, а потом настављају ток до Саставака, где се спаја са Буковим потоком, после кога чине поток Зукву. У Зукву се до њеног тока кроз село уливају Бојни поток. Лешајски поток и Велика Баруга на самој периферији села.

Зојачки поток извире испод Чипавица, а улива се као такав у Пек.

Калајцијски поток из Мекота улива се у Пек.

Русин поток потиче испод Шумања. граничи се са мустапићским атаром; протиче испод Умке; врло богат са травом; улази у равничарски терен, нерегулисан, и чини штету.

Терен између Буковог и Срењег потока зове се Чукара и Средње Нарце.

Терен између Средњег и Крајњег потока зове се Крајње Нарце.

Терен између Крајњег и Русиног потока зове се Шумање, Ледине, Старац и Међа.

Терен који се налази између Зојачког и Калајцијског потока зове се Зојак, Греда, Дубраве и Мекота.

Терен између Зукве и Зојачког потока зове се Пожаревине, Бојни поток и Дрење.

Потпланински део је западно према атару села Мустапића, сав је на каменитом терену. Ту је све 6. класа земљишта. То су: Шумање, Ледине, Старац. Ако је година кишовита, онда на тим теренима буде приноса, у противном ако је суша, све изгори. Боља места су она где нема камена: Летиште, Над Међом, Пивница и Умка.

Равничарски део је у долини печкој. А то су: Милатковац, Ливаде, Јасење, Врбак, Шљивица, Кључ, Белило, Просјане и Бара.

У планинском делу сеје се кукуруз, пшеница, раж и оvas; приноси пшенице и кукуруза, као и ражи су слаби, а приноси код овса, одлични.

У потпланинском делу засејавано је, као и у шумском; приноси су били мало бољи, нарочито су ту били засађивани виногради.

У равничарском делу приноси су били одлични; сејани су кукуруз, пшеница, детелина луцерка, репа, сирак и баште.

РУДНИЦИ И КАМЕНОЛОМИ

У планинском делу постојала су три рудника и три каменолома:

Рудник каменог угља у Сипаоницама,
Рудник графита у Бојном потоку,
Рудник каменог угља Рајнина страна, ранијег доба, и
Каменолом Зечје солило,
Каменолом Лешјански поток,
Каменолом Рајнина страна. Приватно власништво
Мите Рајковића, бившег.

ВОДЕ

Између два светска рата, тридесетих година, у селу је било само двадесет бунара; то су били јавни бунари, које су користили власници и комшије за пиће и појење стоке и друге потребе.

Природни извори, кладенци или стублине у селу били су, а и сада су – Јојићска стублина, у Горњој мали на западном делу села; на њој постоји спомен плоча са натписом: „Богдан Марковић“, прозвана је *Бокина стублина*.

Ракина стублина је у селу, у подножју Старца, на раскршћу путева. Оба та пута иду узбрдо, где се спајају под Старцем и иду за Ледине.

Точак – два кладенца.

Кладенац или стублина поред потока Зуква, напуштен, прича се да је та стублина или кладенац била у поседу мишљеновачког субаше, јер ту му је био и хан са двориштем. Двориште се граничило: пут – поток – раскршће – поток до Чуртених – поток дуж до пута. Коњушница му је била у дворишту Станка Башића (данас власништво Славе Радовановића).

Две стублине испод Црквишта, једна покрај пута који води Зуква – друм. Вода јој је најквалитетнија у селу, одржавају је комшије.

Друга стублина зове се Среда стублина; каптирана је и користе је комшије.

Њојин кладенац у дворишту каптиран за потребе породице потомака Њојиних.

КЛАДЕНЦИ У АТАРУ

Чесма у Међи имала је стално воду, без обзира на природне услове, низводно од чесме биле су баште, више их нема; задруга је каптирала и спровела воду у своју Економију.

Кладенци у Лешју. Ову воду, у селу народ сматра, лековитом, сваке Младе недеље долазе да траже лек; ту када се дође или прође може се видети ситан метални новац бачен у воду и цвеће; кажу да вода лечи и помаже оне које боле очи.

Кладенац у потоку Јовина доља, напуштен.

Кладенац у Крајном потоку, звани Лејкин, напуштен.

Кладенац у Занога, у камену, напуштен.

Кладенац у Церју, ту се служе Игњатовићи. Тај кладенац је богат са водом; њега су ископали монаси манастира Каона, који су ту живели и склонили се од мађарских упада. Мађари су каонски манастир запалили. Објашњење за ово је, да је Жарко Тозин – Станојевић пронашао, манастирски печат од жутог метала на коме је угравирано Манастир Каона, вадећи неки пањ. Жаркова колиба била је уз Игњатовиће.

Кладенац у Дубоком потоку. Ту су се напајали Живковићи, Перићи и Ранковићи, напуштен.

Кладенац у Дубоком потоку, где је била бачија Стојана Миловановића, напуштен.

Кладенац у Камитој главици, у бранику Славка Милуновића, бившег. Напајали се салаши Станисава Ђокића и Бранка Николића, напуштен.

Кладенац на Паљевинама. Напајали су се Перићи и Лукићи, напуштен.

Кладенац у Буковом потоку, у камену, звани Живе Радивојевог кладенац, напуштен.

Кладенац у Брложинама, у воћу Маре Илијине, напуштен.

Кладенац у Буковим ливадама Спасоја Рајиног, напуштен.

Кладенац у Буковим ливадама звани Јојићски, напуштен.

Кладенац у Средњем потоку. Напајали су се салаши Милића Христифора, и Косте, напуштен.

Кладенац поред пута Жуто брдо уз Велику долину звани Богичин кладенац, напуштен.

Каблина у Средњем потоку. Уместо зидања каменом у кладенац је уграђен дрвени чабар без дна. Покривен каменом. Камена ту има у изобиљу. Напајали су се Радивојевићи, каблина је напуштена.

Кладенац у Зојачком потоку, звани Миланчићев кладенац, напуштен.

Кладенац у Дубрава, Ранисављев, напуштен.

Кладенац Под Голостраном, звани Миленкићев кладенац, напуштен.

ПЕК

Река је удаљена од села 250-300 метара. Протиче кроз мишљеновачки атар у дужини од 1 километра. Оба моста на Пеку су у мишљеновачком атару. То је мања шумска река. Великим надоласком приликом кишног периода или отопљавања снега у пролеће, река се излива и причињава велике штете, наносећи шљунак у огромним количинама, а често мења и корито, тако да за собом оставља спрудове.

1910. и 1940. године, тих година било је великих киша, а наравно са њима и изливи и поплаве. Направљени су такви спрудови, који и данас постоје, неплодни, а то су Кључ, Преко Пека, Спрудови, Лакомица, а делимично и Бара.

1910. године набујали Пек излио се и поплавио оранице, доносећи шљунак, копао рупе – те рупе и данас постоје.

Изливањем Пека много су допринели и јазови на Пеку, ти јазови су коришћени за рад воденица; они су задржавали шљунак, те су обале умањиване и на тај начин изливање је било жешће, обале су биле толико ниске да се је могло са запрежним колима на више места прећи на другу обалу.

РИБОЛОВ

Река је била чиста као суза, незагађена, а од стране власти вођено је рачуна да до тога не дође. Као чиста река је била богата рибом; било је разних риба: мрена, клен, кркуша, бака, вијуни, скобаљи... Риба се ловила на разне начине, пецањем, хватање решетком од прућа, кошићем од прућа, наметима летњим од камена, зимским уз обалу ограђено набацана сува трава и храни се; приликом хватања употребљаван је кошић, и код камењараца и код зимских намета.

Лесом од прућа камењарац се огради и постави се кошић, избаци се камен, рибе све оду у кошић. Риба је ловљена и на чекање, прављене су сеђе; прегради се Пек; најмање се побије коље и поред коља се стави грање, на средини је отвор, направљено седиште, употребом черенца, тако да риба ноћу излази из вирова на бршток да се купа, наилази на грање, иде низ грање и право залази у черенац. Тако су се ловиле мрене ноћу и друга риба.

Најкрупнија риба била је мрена, тежине до 3 кг, а најслађа кркуша.

ВОДЕНИЦА

У Кључу је била сеоска воденица – прокопана је јаруга, од јаза све до испуста. Јаз је био на Пеку испод Голостране узводно од железничког моста 250 метара. Јаруга и данас постоји; ширина јаруге је 8 метара. 4 метара водоток, а по два метара обале – обалама јаруге избациван је материјал приликом чишћења водотока. Јаз је од набивених колаца багремових или храстових сачињен. Преграђен Пек је уз то коље имао и грање и сламу. На тај начин заустављан је проток воде Пека и скретан у јаругу.

Воденица је била са 4 витла, тј. 2 камена мтели су кукуруз, један пшеницу, 1 прекрупну – јарму. Имала је два одељења, одељење где се вршила мељава, пространо за смештај цакова, и амбара, и собу за воденичара и помеларе. Амбар за кукуруз, амбар за пшеницу и амбар за јарму. Воденица је имала сталног воденичара, као мајстора за подешавање мељаве и ковање воденичних каменова, плаћан је у натури, приликом деобе ујма од стране ортака – смесничара.

На плацу воденичном била је штала за крупну стоку помелара и бунар за воду.

Воденица је била подељена на 6 ортаклука, приликом дељења ујма на један ред долази по 4 мерице, и тако редом. За чишћење јаруге исто се дели на 6, а ко припреме за јаз коље, сламу, знало се по реду, а тај ред водио је уредник воденице, који је плаћан у натури, по 1 мерицу на реду у деоби.

Власници воденице:

1. Стојан Стокић и Љубомир Вељковић,
2. Невене уд. Станка Стојадиновића,
3. Радојко Лукић и Јовица Кузмановић,
4. Драгољуб Јовичић,
5. Станко Лукић и Кузман Кузмановић,
6. Милентије Ванић и Тихомир Дамјановић.

Воденица је преживела светски рат; ортаци воденице поштовали су наредбе немачке окупационе власти, које су забраниле рад воденица, све воденице из суседних села нису поштовале наредбу; попаљене су – љешничка и српачка, после рата обновљене су, али су напуштене.

Доласком струје шездесетих година воденица је стала и пропала; више не постоји.

Воденица у Љешници зове се Миленковчићска. Ту воденицу направили су и прокопали јаругу, пустили у рад: Ђорђе Миленковић и његов брат, Лазар Миленковић, и Дражило Пауновић из Сене.

Турчин их је приморао да и њега приме у ортаклук, што су и учинили.

Љешница село у то доба није било ту, где се данас налази, већ је било увучено уз Реку према Црном Врху, касније су почели да се насељавају према данашњем друму.

Први Љешничани су се населили, а то је фамилија Поповића.

Турска воденица била је у бари испод Главичице спрам пута за Дубраве, и данас постоји видно место где је била, јаз је био на месту где се улива Зојачки поток у Пек, то место се зове Турски вир.

СЕОСКИ ПУТЕВИ

Мишљеновац је повезан путевима са свим селима са којим се атари.

Пут за Ливаде продужава преко Пека за село Вуковић.

Пут за Шљивицу, или воденични, продужава преко Пека за село Српце.

Пут – друм за село Љешницу.

Пут – друм за село Мустапић. После другог светског рата просечен је нови пут за Мустапић, умским путем преко Падине.

Пут Ледински, који излази из села поред гробља Старац иде уздуж целога атара села, повезује Мишљеновац са Рановцем. Тај пут повезан је са Дрењским путем, са Умским путем, и путем Зуква – Жути брег. Са тог пута десно одваја се пут за Дубоки поток и Влашке Нерезине.

Сваки Мишљеновчанин уз запрежна кола морао је имати и коченицу дрвену или гвоздену за устављање запреге, јер су на путевима постојале велике низбрдице, без њих се товар и запрега нису могли безбедно кретати.

ОПШТИНА

Између два рата и за време рата функционисала је општинска управа са председником, 2 кмета, деловођом, и два служитеља, све до октобра 1944. године.

Општина је имала плац, зграду општине са 3 одељења, апсану, кош са шупом, 12-15 метара, нужник, звонару. Звонара је пренешена у црквену порту 1936 године. На плацу су била два дуда и један брест, све је то порушено, данас је ту сеоски дом културе.

ЗАНАТЛИЈЕ

Тридесетих година 20. века у селу су били мајстори за потребе и услуге грађанства, без њих се није могло, а то су били:

Душан Милић, качар,
Иван Рајковић, кројач,
Љубомир Цветковић, столар,
Лука Доброта, зидар,
Петар Шоргић, зидар,
Светозар Сандуловић, ковач и поткивач,
Јован Сандуловић, ковач,
Добросав Страхиновић, ковач,
Милојко Жикић, ћурчија,
Цветко Станимировић, ћурчија, и
Љубомир Марковић, ћурчија.

Било је и неких који су били подучени разним занатима и обављали су посао, највише их је било дунђера и дрводеља; они су такође били потребни грађанима.

ДУЋАНИ

Живота Лукић, дућан бакалска радња,
Остоја Стоиловић, дућан мешовите робе, и
Зем. наб. потр. задруга – дућан мешовите робе.

ГОСТИОНИЦЕ И КРЧМЕ

Живан Перић, гостионица на друму, и
Остоја Стоиловић, крчма у селу.

ЗАДРУГА

Земљорадничко набављачко потрошачка задруга, основана 1925. године, регистрована као организација за одбрану сељака од зеленаша, учлањивањем у задругу плаћало се по 100 динара као удео, стварањем увећавањем капитала задруге.

Оснивањем задруге, задругари нису имали локал са продавницу, тако да су били приморани да продавницу – дућан држе по кућама у прво време, код Милорада Гајића, Михајла Милојевића и Станислава Радивојевића.

Године 1932. или 1933. задругару су купили плац са зградом од слабог материјала за 2000 динара на лицитацији коју је водио суд за наплату судских трошкова и повраћај узетог новца од стране државе на имовини Станоја Сандуловића због фалсификата на плаћање главнице и судских трошкова продајом некретнина (осуђен на годину дана затвора, у овој работи учествовао је и осуђен Живан Перић, деловођа из Мишљеновца).

Задругари одмах по куповини извршили су адаптацију, променили врата на згради и наместили дућан.

Одржана је скупштина задругара, донета је одлука да се на купљеном плацу сазида зграда од тврдог материјала са 3 одељења, продавницом, канцеларијом и салом, одмах је изабран грађевински одбор. за председника одбора изабран је Станко Лукић, за благајника Љубомир Вељковић.

Одмах се приступило припремама материјала за изградњу; цигла је прављена и печена у црквеној порти на Старом гробљу, која је пребачена на место градње, онда

је допремљен шљунак, камен, дрвна конструкција, цреп, креч. Просту радну снагу за изградњу објекта дали су чланови задруге.

Мајстори зидари били су Лука Доброта и Петар Шоргић. Посао је погођен да се зграда сазида, покрије, измалтерише изнутра и фасада за 2000 динара. Столарију је радио неки мајстор Дана из Раброва, као и патосање сале.

Зграда је била завршена 1937. године онако како је одлучено, сала је била прилично велика, уређена, продавница смештена, задругари су својим радом и залагањем направили зграду која ће бити власништво задруге.

Завршетком објекта задругари су одржали скупштину у новој сали, констатацијом да село до сада није имало овакав објекат. Кроз дискусију донели су одлуку да задруга узме за славу сваке године Други дан Ускрса по обичају православном. Да се настави са омасовљавањем чланства задруге. Да се по завршеном рачуну за календарску годину добит дели на чланове задруге. Да се наручи лепо направљен сандук са преградама и бројем члана задруге, тако да има отвор где ће се стављати цедуље висине пазара, када члан задруге пазари. Тако скупљене цедуље се ваде крајем године понаособ, израчунава се пазар члана задруге и то се примењује за дељење добити.

Задруга је имала свој Управни одбор. На челу Управног одбора – председник, благајник и књиговођа.

Књиговођа је био учитељ Тихомир Давидовић, обављао је посао књиговође без надокнаде све до премештаја, заменио га је други учитељ Живојин А. Поповић, све до премештаја, заменио га је Љубомир Вељковић, све до 31.12.1959. године.

Задруга је преживела рат, тако да је за време другог светског рата и после рата била једина продавница у селу.

Задруга је престала да носи свој назив, јер се 31. 12. 1959. године утопила у новоосновану Земљорадничку задругу „Златан Пек“, Мишљеновац. Књиговодствено

зграда је вођена као управна зграда и основно средство, услед недостатка канцеларијског простора, новооснована задруга је дозидала још три одељења са подрумом, сада је ту месна канцеларија Мишљеновац.

МЕЗУЛАНА И СЕОСКИ ДОМ

Пошто се новооснована задруга „Златан Пек“ уселила у салу бивше набављачко потрошачке задруге Мишљеновац, где су одржаване после рата конференције и зборови, више тога нема. Размишља се о градњи сеоског дома културе јер за конференције и зборове нема погодног простора. Тадашњи Управник задруге Драгослав Лукић, као члан МЗ, организовао је градњу дома, градило га је село, тј. мештани села, посао је водио око изградње Живота Лазић. Ту је и задруга нешто помогла, сала је направљена, као и једна канцеларија за МК. Пошто је стара општинска зграда срушена.

Доградња дома – продужетак, тј. наставак изграђен је осамдесетих година. Сада село има вишак сала за конференције и зборове, али несрећа је у томе, систем се мења, у овом систему тога нема.

Мезулана је турска реч, преведена на српски језик значи поштанска станица. Тридесетих година 20. века, постојао је плац са деловима напуштене зграде, та зграда била је Мезулана, на путу Пожаревац – Неготин, и на сваких 40 километара постојале су Мезулане.

У то време пошту је вукла коњска запрега са 4 коња, то се звала дилижанса. Носила је пошту и путнике, у Мезулани мењана је запрега, испрезани су уморни коњи, а упрезани одморни коњи који настављају пут даље.

Ко је наредио да се Мезулана гради у Мишљеновцу и због чега баш у Мишљеновцу?

Наредио је Кнез Александар Карађорђевић 1857. године зато што у Мишљеновцу било камена и што је ту

јефтинија градња. Рабровци су се жалили Кнезу да је боље да Мезулана буде у Раброву, имају слободан плац, међутим Кнез их је упитао да ли у селу имају камен, они су рекли да немају, па онда ће се градити у Мишљеновцу, одлучи он.

Пошто у Мишљеновцу није било слободног плаца, купљен је од браће Ракића, Тије Грујића и Величковића, за ћесарске дукате. Градња је отпочела: прво је ископан бунар за воду. Мезулана је била велика, имала је канцеларију, пекару, кујну, собе за преноћиште, штале за коње. Зграда је сачињена од врућег креча помешаног са шљунком, каменом из потока Зуква. То је био камен ситнији; шаловање даском, па пуђење. Била је покривена ћерамидом.

Као власник плаца ове пропале зграде био је неки Николајевић из Пожаревца, и продао је 1933. или 1934. године Јовану Лазићу – Бори, сину Живка Лазића овдашњег, који се ту населио и данас ту живе његови потомци.

ЗАСЕОК ДУБОКИ ПОТОК

Тридесетих година прошлог века у засеоку живело је 17 породица, насељени су били фамилијарно на својим имањима, готово сви су били сиромашни, имали су стоку за вучу, гвоздена воловска кола и пољопривредни алат, орали, сејали, били су то вредни људи али – није им вредело. Приноси су били никакви, али морало је да се ради, није им било друге.

Сви с у имали ситну стоку, овце, козе, свиње, бавили се продајом дрва за огрев и тако су издржавали домаћинства.

Било је два домаћинства која нису имала крупну стоку ни кола, једино су имали само ситну стоку, овце – то је била толика сиротиња да боли глава, помоћ ниоткуда, нису имали, патили су се, а то су били Јеремија Живковић и Стојан Ранковић.

Остале фамилије у засеоку су чинили: Живота Живковић, Милан Срејић, Славко Перић, Живко Перић, Станислав Перић, Вељко Игњатовић, Дине Игњатовић, Љубивоје Срејић, Јован Ранковић, Радисав Перић, Богдан Живковић, Љубомир Живковић, Милан Ракић, Драгутин Ранковић и Велимир Ранковић.

Од 1980. године почели су да се исељавају и пресељавају у село, сви су направили куће и помоћне економске зграде, накуповали земљу близу села, и данас живе у селу.

Дубоки поток је напуштен, она зиратна земља што су је обрађивали напуштена оста, сада су ту израсле шикаре.

Једино се није иселио Милан Срејић, умро је код неког домаћина у Мустапићу, није био ожењен и није имао потомство.

ШКОЛА

У селу је постојала основна четвороразредна школа која је саграђена негде око 1880. године; школа је имала две учионице и стан за учитеља, летњу кујну за учитеља, шупу за дрва и пољски клозет за ђаке.

Школа је смештена на лепом месту са великим двориштем, учитељ је у том дворишту имао башту и виноград.

У Школу су долазила деца из суседних села Српца и Љешнице све до 1936. године, када су Љешничани и Српчани саградили школу у Љешници и од тада деца ових села не похађају школу у Мишљеновцу.

1931. године учитељи Тихомир Давидовић и жена му Ружица дошли су на службу у Мишљеновац, а отишли су учитељи Гојко Жарић и жена му Милена.

1932. године на службу у Мишљеновац долази учитељ Живојин Поповић, општина закупује крчму Живана Перића за учионицу јер је велики прилив деце. 1935. године број деце се смањио.

Доласком нове власти саграђена је нова школа, садашња, опет са две учионице, учитељским станом, и завршена је 1949. године. Касније, када је постала осмогодишња школа, дозидано је још неколико учионица, прво парно купатило у Србији. Од петог разреда долазила су деца из околних села Мустапића, Српца, Љешнице и Сене. За време другог светског рата учитељи су били брачни пар Шундић, Васа и Милена. Одмах по ослобођењу дошао је учитељски пар Миодраг Милић и Јелена – Јела.

Реорганизацијом школа на територији општине Кучево, у Мишљеновцу је укинута осмогодишња школа, и иста пресељена у село Турија.

Данашња школа у Мишљеновцу постоји као четворо-разредна, а обновљена је и опремљена уз помоћ Норвешке владе. На месту некадашњег школског винограда и баште изграђено је игралиште за ученике и омладину.

ЦРКВА

Са источне стране села општина Мишљеновац је имала парцелу величине 1,75 хектара – Старо гробље, то је парцела на брежуљку који има поглед на читаву печку долину, е ту је саграђена црква.

На тој парцели југоисточно и северно постојали су велики каменови, названи самци од 10-30 тона, било их је више, интересантно је одакле толико велико камење на земљи. Тај камен су разбили после другог светског рата педесетих година Мишљеновчани за градњу сопствених објеката.

Од Старог гробља данас остао је само назив. Иначе, на југозападној страни постојали су надгробни споменици, на тим споменицима јасно су се видели записи, тадашња општинска управа донела је одлуку да се споменици поруше, ту не могу остати јер се гради црква, по народном – наређено учињено.

Око планирања за подизање цркве било је нагађања са околним селом Мустапићем. Договорили су се да учествују у градњи цркве сви на месту званом Умка, средокраћа Мишљеновца и Мустапића, од тог се одустало, накнадно је договорено да се на Старом гробљу приступи градњи.

Старо гробље било је општинско земљиште, а не црквено, законом је било забрањено да се на општинском земљишту подиже црква, тако се одустало. Шта да се ради, за подизање цркве треба плац где је земљиште убаштињено на добро цркве а то овде не беше случај. Почеле су молбе и уверења свим надлештвима у земљи да се

одобри пренос општинског земљишта на црквено добро и да такав документ служи за убаштињење. На крају удовољено је захтеву општине Мишљеновачке да се изврши пренос и убаштињење у корист цркве.

У то време био је председник општине Живота Лукић, а председник грађевинског одбора Живко Лазић.

Мајстори за градњу погођени су Лука Доброта и Петар Шоргић, далматинци који су се приженили у Мишљеновцу. Да цркву сазидају, поставе кровну конструкцију и покрију грађевину за 2500 динара без хране.

Столарију за цркву и иконостас урадио је Тома Лекић, столар из Мустапића. Црква је завршена и освећена 1937. године.

У селу се причало да је јужно од Старог гробља на једној заравни постојала црква пренешена из Бошњака – црквиште, али је уништена вероватно од Турака. Прича се да је у Лешју био Манастир, где се налазе лековите воде.

Црква је освећена, али нико није хтео да се венча у цркви. Свештеници обављају редовно службу, народ долази у цркву, али у цркви неће нико да се венча, због сујеверја, бојали су се да неће имати порода, настао проблем; општина је пронашла решење, понудила је да се у цркви први венча Арсеније Зупков и Цана; венчали су се, имали су кћер Љубу Зупков; награђени су нешто новцем и комадом земље од утрине на Жутом брегу.

У то време био је свештеник Николај Јакушев, руски емигрант, ту је и умро 1946. године, сахрањен је источно од цркве.

БУЧИН ГРОБ

У Милатковцу, поред самог друма, на атару са Мустапићем, налази се Бучин гроб. По запису Живана Перића, бившег деловође општине мишљеновачке. У Мишљеновцу је у 19. веку била породица Грбићи; то је била најбогатија породица у селу. То су били два брата Ђурађ и Ђорђе. Ђорђе се није женио и није имао потомство, имали су 100 кошница, 150 брава оваца, 100 брава коза. Ђорђа је на салашу испекао живог на ражњу за паре Мијајло Цветин, отац Стеве Милојевића и нашао 2 гроша. Ухваћен, затворен, на суду је признао дело, за које је осуђен на смрт стрељањем у Мишљеновцу, где се и данас налази, то место се зове Бучин гроб.

Мијајло на суду није хтео да ода саучеснике у тој прљавој работи, те су исти избегли судбину Мијајла, а то су: Јован Мићин, деда по мајци, Добросав и Богосав – браћа Страхинићи, и Марко Јовић звани „Цоћа“.

Касније се сазнало и сви су били осуђени и издржали по једну годину у пожаревачком затвору.

БУМБЕШ

Друга породица у селу 19. века била је богата – кућа Ђурђа Грујића. Имао је једног сина Стојака званог „Бумбеш“, а Стојак имао сина Миту. Мита кад је одрастао постао лопов и разбојник, својим работама зарадио је двадесет година робије, Стојак као отац видевши да му је кућа посрнула, наљутио се на сина Миту и почео распродају стоке и земље, тако да је продавао све што је имао, земљу до последње бразде, кућу и покућство; умро је као просјак у Брезовици Рановачкој, а сина Миту убили су Бугари за време првог светског рата, и данас се говори о „Бумбешу“, сваког пијанца називају „Бумбеш“.

НЕКЕ ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ

Причају се разне приче. Те овако, те онако – свашта се прича, али нешто је од толиких прича и могуће.

Прича се са озбиљношћу да се у Бојном потоку, који се улива у Зукву а наспрам Лешја ноћу појављује женска особа обучена сва у белом, пролазећи Зукву, улази у Лешје, гласно запомажући, јауче и вришти, задњи пут је виђена седамдесетих година прошлог века.

Такву причу испричале су ми жене које су се касно враћале са жетве.

Исту причу, док сам био дете, тридесетих година, испричала ми је моја бака, враћала се са копања касније, било се смркло, из Паљевина. Био сам дете, али сам упамтио тако кад су ове жене причале, сетио сам се бакине приче и поверовао сам им. Бака ми је исту причу испричала, што су и ове жене потврдиле.

Овом приликом ћу испричати и причу о догађају који се мени десио 1949. године, или 1950. Био је петак; на тај дан умрла је Мике Мишиног прва жена; он је био у војсци на одслужењу војног рока; после подне падала је киша, ми смо пре подне трунили јечам и спремали за мељаву, нисмо имали више кукуруз, чиме да се прехранимо, и ми и стока. Кукуруз нам је узела власт, те смо били принуђени да трунимо сушени, покошени јечам и то на њиви, на-трунили смо за две мереце, а кад је стала киша, упртио сам цак на раме – и кренуо право у љешничку воденицу. Нашу воденицу узела је СРЗ, тако да нисам ни хтео да идем у своју воденицу; мрзео сам их. Стигнем у Љешницу, воденичар је био Коста, Георгинов деда, спустим цак, а

он ме пита шта се налази у цаку? Кажем, јечам. Вели ми: Коста, одвежи цак, да видим! Кад је погледао, вели: – Па ти си Станков син. Бре, ово не може да се меље, мокро није, него је сирово! – Молим те, деда Коста, нема шта да једемо, ми и стока. – Па зар Станко нема кукуруз? Велим, немамо. Узели су нам све. – Добро, вели Коста, донесе своју простирачу са кревета и рашири је, вели сипај то из цака, изврнем цак, онај јечам као кад се повратио, није више онакав као кад смо га струнили. Коста узне мерицу, ту су били једно пет шест цакова несамлевени, одрешу један по један, и напуни мерицу кукуруза. Исипа преко оног нашег јечма и вели мешај. Ја сиромаш измешам, вели Коста, сад можемо да мељемо, јер овај кукуруз ће завршити посао. Напуни мерицу и сипај. Идем да пустим воду. Подигао је камен, да не полепи и завршили смо, покупим оно брашно и хоћу да идем кући. Вели Коста, немој да идеш ноћ је, ујутру ћу да те пробудим, стићи ћеш кући на време. Таман ми то разговарамо пролази воз *локал за Кучево*. – Лези ту на те цакове и спавај. Послушам ја Косту и заспим. Пробудим се, сматрам да не закасим, беда. Узимам цак, Коста виче немој још да идеш, спавај, пробудићу те, велим, не, хоћу да идем. Устао Коста, отвори врата и за мном их затвори. А ја кренух пругом преко железничког моста, таман сам изашао из моста, осећам да је цак на мом рамену много тежи и стиска ме, таман о томе размишљам, чује се нека велика крмача, грокће, као да јој неко дира прасе, размишљам, пази, пустио крмачу по њивама ноћу да се наједе, свиње су пир на пасуљ млад. Море, ја идем пругом, а та крмача се чује све јаче. Мене онај цак стисно, журим, месечина. Онако после кише, све мирише. Нисам се ни најмање надао да ће да ме снађе несрећа. Стигао сам тачно где пут, окука за Голострану, са леве стране пут, а преко пута њиве са малим кукурузом. Она крмача грокће толико јако, мене поче да се диже капа на глави. И још кад чујем да излази уз пругу пред мене,

ја бацим онај џак и сматрам да побегнем. Међутим, она је преда мном. Капа са главе испаде ми. Док ја дохватих капу, крмача се створи позади мене, и грокће, као да оће да ме удави ! Остави ме и оде према мосту. Дигнем онај џак, он беше много лакши, чини ми се, као перо, онако узбуђен долазим до пружног прелаза; иду двоја запрежна воловска кола, имају фењере; то су били кречари из Ракове Баре; продавали креч у Пожаревцу, па се враћају... То ми се десило тада, па није лоше да се запише.

БАЧИЈЕ

Бачије су традиције сељака у овом делу света. Оне се одржавају од маја до августа сваке године. Бачије се одржавају у шумском делу на салашима који су припремљени да се на њима бачијари. Бачијари су сељаци који имају овце који не желе да их чувају током лета у јеку највеће сезоне око пољских радова и хоће да бачијаре.

Салашар, власник салаша, преко зиме тражи оне који хоће да бачијаре, и до априла он прибавља од 150-200 брава оваца, а за њих обезбеђује пастире који ће да их чувају и музу током сезоне бачијарења.

Сељаци који хоће да бачијаре од марта месеца почињу да припремају овце за бачије, испаша мора да буде добра, појачано зобљење са кукурузом и пшеницом, све због тога да би овце имале доста млека приликом смере бачије.

Смеривање и мужа млека и мерење млека врши се сваке године трећег дана Ђурђевдана, на св. Марка. Тад сваки бачијар музе своје овце и помужено млеко мери на кантар, један килограм млека 4 ведра, а ведро је десет литара. Колико килограма пута четири записује се на дрвени рабош. То је лесково дрво одељано у четврт и колико ведара толико и урезаних рецака на рабошу има.

Власници салаша где су одржаване бачије били су:

- Стојан Миловановић,
- Александар Перић,
- Бранко Николић,
- Станисав Ђокић,
- Мита Рајковић,
- Љубомир Живковић, и
- Радован Радивојевић.

КАЗАНИ ЗА ПРОИЗВОДЊУ РАКИЈЕ

Тридесетих година у селу је било непокретних казана за производњу ракије. То су били бакрени казани уграђени – узидани у циглу са ватриштем, бакарним капаком и две бакрене луле кроз које је пролазила ракија за хлађење, затим дрвена каца пуна хладне воде и на тај начин ракија се производила. Такви казани су били нерентабилни зато што за један дан испеку три казана ракије, више се није могло, јер се вода за хлађење брзо загревала и морало се престајати са производњом. Морало се чекати по два до три дана да се вода охлади, а потом настави производња ракије. Људи су муку мучили да испеку ракију, све се морало носити на казан, комину, дрва, воду, те који је имао мало веће количине, надрљао би. Производња ракије представљала је већу муку, али се ракија ипак производила. Такве казане су у својим домаћинствима имали:

1. Миљко Војић,
2. Ранисав Лазић,
3. Живан Тихомировић,
4. Стојимир Радосављевић,
5. Драгољуб Јовичић и
6. Невена уд. Стојадиновић.

Ракија се производила из комине од шљива, прасака, крушака, дудова, грожђа, купина и од кукуруза, такозвана „коматара“, мада је ова коматара била од власти забрањивана, али се крадом ипак производила.

За засеок Дубоки поток, казан је имао – Богдан Живковић. 1933 године или 1934, нов покретан казан је купио Живан Перић општински деловођа, а купили су 3-4

домаћинства касније. Такви казани показали су се рентабилним, јер су довлачени у двориште где је погодно за рад. Њихова предност у односу на непокретне је била очигледна јер су дневно истеривали по 6-7 казана, хлађење водом је могуће, услуга је лакша, квалитет ракије одличан и као такви су и данас у употреби.

ИСХРАНА И ПОКУЋСТВО

Од кад памтим становништво је користило за исхрану кукурузну „проју“. Иста је употребљавана и за време Другог светског рата, као и после рата до педесетих година. Кад смо напустили исхрану са пројом прешло се на употребу хлеба и таква исхрана траје до данас. Поред проје у тим оскудним временима, истини за вољу, трошио се и хлеб али у мањим количинама, он се углавном месио и користио за празничне дане, славе, свадбе, о Божићу, о Ускрсу. Проја у неким породицама је недостајала, па се говорило „само да има проје“. Памтим и глади. Највећа глад нас је задесила 1943. године за време окупације, тако да окупатор није водио рачуна о нашем становништву. Јадни људи су се те године нашли у безнадежном стању. Око нас је владала глад. Надничар је радио у то време читав дан од јутра до вечери за један килограм кукурузног брашна. Неки одавде су са запрегом ишли чак до Неготина да би набавили кукуруз. Године 1942. ниједан домаћин није окршио корен у својој њиви, пшеница је била такође лоше понела. Та година беше тако хладна, нарочито у априлу и мају, време је омело сетву, све што беше засејано од хладних киша је иструлело у земљи, тако да су вршена преоравања земљишних парцела да би била накнадно засејавана, али и то није било од помоћи, јер је и то семе засејано у земљи иструлело. Ова пошаст се одразила на прву половину 1943. године. Ипак, ова је година била берићетна, тако да се већ у јуну јечам користио, и уз помоћ њега, глад би била побеђена. По други пут се међу нама глад појавила доласком на власт комуниста. Они су

донели Закон о обавезном откупу пољопривредних производа и применом тог закона Мишљеновац је Срез прогласио житородним селом, тако да су Мишљеновчани погрешно задуживани у односу на остала села која су била богатија, те су сељаци испоруком остајали без хране и гладовало се, но биће о томе речи касније, опширније.

Код употребе других намирница народ је употребљавао оно што је произвео. Зими се кувао и јео пасуљ, кромпир на разне начине, купус кисели, салата кисела паприка, кисео купус. Јела су спремана са сланином, запршка свињска маст, брашно и алева. Понекад пржило се и месо, прављене су сељачке гибанице. Готово свака кућа имала је сир. Од пића пила се ракија ладна и врућа и вино, можда и чајеви, то су пила деца. Летња исхрана је била разноврсна, кувано је све што у башти пристигне, нарочито се највише троше млечни производи. Сељаци би се за месо постарали у новембру. Свако домаћинство врши клање ухрањених свиња онолико колико сматра да ће бити довољно све до наредног новембра. Приликом клања, издваја се за маст, сланина се одваја, соли и ставља се у чабар, месо и кости се суше, та сланина из саламуре троши се преко целе године и маст. Клање зимнице то су радили сељаци врло спретно; одрана кожа свињска се разаципе да се осуши а кад се осуши изреже се по мери и она се употребљава – за лето за опанке које су сељаци себи и породици градили. Тако да од отопљеног сала за маст остају чварци који се употребљавају кувањем за прављење сапуна за веш, а то уз помоћ живе соде, на 3 кг чварака додаје се 1 кг соде. Тај кувани сапун употребљавао се преко целе године за прање веша.

Породице које су имале доста стоке нису оскудевале ни за месо ни за сир. Преко године за празнике сељаци клали су прасад или јагњад а то око славе, заветине, о Божићу, Ускрсу, а по потреби и радним даном.

Таква је била исхрана на селу све до доласка струје. Од тада се све променило, сељаци су набавили расхладне уређаје и врши се клање и лети као зими, сада се у селу слабо троши свињска сланина и маст. Троши се уље, више се троше јаја, сухомеснати производи, данас један радник заради 10 л уља или 10 кг шећера за 1 дан. Времена се мењају и то је добро за народ.

ПОКУЋСТВО

Тридесетих година двадесетога века посуде за кување, посуде за ручавање биле су земљане и дрвене.

И тада је било порцуланског посуђа и гвоздени кашика и виљушки, али то је било употребљавано само за празнике и госте, док за породицу земља и дрвенарија. За кување земљани лонац или „грне“, лонац је за шпорет а грне уз ватру, земљана шерпа за ђувеч или подварак, земљана шерпа за гибаницу, земљани тањери а дрвене кашике, земљани чорбалук из кога сви кусају, крчази за воду земљани, бардаци за ракију разних величина, земљане вете за вино, сланици земљани, чирак за славску свећу земљани, заструг за со дрвени, заструг за сир дрвени, чорбалук за салату дрвени, једино је била гвоздена кутлача.

1934-35. године на тржишту појавило се емајлирано посуђе са приступачним ценама свих врсти за кување, ручавање, за пиће воде, вина и ракије, металне кашике и виљушке, порцелански и плехани тањери, чорбалуци, лавори, послужавници, тако за кратко време сво земљано и дрвено посуђе одбачено, прихваћено је емајлирано посуђе тако од набавке овог посуђа више глота није јела из једног чорбалука, сада је свако имао свој тањир, сам се послужио и тако обављао ручак или вечеру од тада све до данас.

Од 1934-35. године остао је у употреби крчаг за воду све до седамдесетих година, од тада више се не употребљава, замењен је емајлираном кофом, а касније пластичном. У употреби је још земљани бардак који служи за кувану – врућу ракију нарочито зими.

КУЋНА РАДИНОСТ

Свака кућа у којој живи породица зове се домаћинство, појам кућа то је зграда у којој породица станује, ту се рађа, договара, слави, празникује, живи један брачни пар или више брачних парова. То је већа породица. У сељачким породицама женски свет, жене, то су велике раднице и мученице, оне су створене за све, рађају и отхрањују децу, оне се старају за исхрану породице, кувају и месе, старају се за хигијену, перу, крпе, пеглају и чисте, старају се за одевање породице, преду, препредају, оснивају, ткају сукно за зимску одећу мушким, ткају цакове, сламарице, женске зимске и летње сукње, ткају торбе вунене или тежињавне, ткају ћилиме, ткају женске мараме, плету чарупе зимске за све, плету џемпере, рукавице, шалове и др. И још раде у пољопривреди барабар са мушкарцима, тако су жене могле а и морале све да чине.

Тешко оној породици где нема жена или је има али је лењивица ту је лош живот.

Сада жене ослобођене су од свих послова побројаних, једино раде чисте и пеглају, али о томе ће бити касније речи, но да се вратимо оној жени из 1930. године.

Да би породица облачила и пресвлагачила које сировине коришћене су те сврхе – овчија вуна, конопља и лан, коже овчије и јагњеће, свињска и говеђа. Од ових сировина сељачки свет мушки, женски, млади и стари били су одевани од главе до пете. Те сировине жене су, уз помоћ ћурчија и опанчара и кројача, прерађивале и припремале за облачење.

Између два рата свака кућа – породица морала је гајити овце. Без оваца било би тешко, породици је била потребна вуна. Без ње се није могло. С друге стране овце су мужене и прављен овчији сир за исхрану породице као и јагњад за продају и клање за потребе породице.

Овце се шишане сваке године од половине маја, вуна се прала, сушила, на дарак дарачила. А ресто се носило у вуновлачару за потку и за плетење чарапа, џемпера и др.

Конопља и лан, индустријске биљке, сеју се у почетку маја, али као биљке су различите. Конопља приликом сазревања дели се на пола – прва половина која је сазрела зове се „првојка“ она је жуто-беле боје, чупа се и очупани руковети веже се, сакупе се по 10 руковети, то је сноп и те снопово у реци се топе, и након 15 дана, ваде се из воде, осуше се. Избељена конопља у дрвеном процепу са дрвеним великим ножем млати се, тако да све отпада, само остаје кучина која се обрађује на гвозденом гребену, вади се за основу, а ресто носи на вуновлачару за потку, друга половина зове се последњајка; она је зелене боје, сазрева у септембру; она се оплодила и има семе. Приликом брања копи се и сачека да се добро осуши па онда се труни, семе се овеје – прочисти и оставља се за идућу сетву, а руковети се вежу у снопове и топе се у воду, даље се поступа као и са првајком. Лан се сеје као конопља; његов раст је мало нижи од конопље оплођава се, има семенке, семенке се оберу, очисте, остављају се за наредну сетву, стабљике се почупају и топе у воду као и конопља, а обрада је иста као код конопље.

Свака породица је обавезно сејала конопљу – док лан мање. Без те сировине није могло да се живи. Тако је сељак себи производио сировине, а жене су биле ручни прерађивачи и финални произвођачи.

Да би добили финални производ није се могло без разбоја, таква направа била је породична фабрика која је производила платна свих врста, сукно за мушкарце за

зимску одећу, постељину сву, одећу за жене, сукње за зиму и сукње за лето, мараме, торбе, цакове, сламарице, ћилиме и др.

Сва откана платна која су преко зиме произведена у току лета жене носе на бељење на Пек, тамо га квасе и износе на спруд да се осуши, а када се осуши опет га квасе и млате га са дрвеном лопарицом и тако се понавља цео дан. Тако платно је убележено и мекано за обраду кројења и шивења, доњи веш члановима породице.

Женски алат преслица, вретена, сновалка велика и мала, коленике, калемара, влакуља, мотовила разна, чекрт за сукање цеви за ткање, дарак, гребен, вратила, ните, потплаце, игле за плетиво и за шиће, разна брда, вито за смотавање.

РАЗБОЈ

Разбој је дрвена направа, састоји се из два дела, две гредице дужине 2-2,5 метра, на тим гредицама се уграђује на оба краја прожљебљено које треба да држи гредицу висине 15cm а које провучено кроз прожљебљење на једном крају 25cm, а на другом крају 80cm обрађено за лежишта вратила, на обе гредице уграђено је у виду слова П висине 80cm, где се каче ните и брдила на оба краја се стављају вратила једно за основу, а на други крај одмотава откани артикал. Брдила и ните преко једне мотке каче се и висе, основа се прво уводи у ните, па по увођењу у ните уводи се брдо, кад се то обави брдо се смести у окачена брдила, а за ните доле вежу се потплати; конци се везују за вратило, затеже се и отпочиње ткање. Вратила су на једном крају избушена 4 рупе, таква је функција, једно се одмотава док друго замотава, рупе служе за натезање и окретање.

Нити служе за спуштање и подизање основе и на тај начин конци се укрштају док брдо набива и таквом радом добива се жељени производ.

За сваки производ потребно је посебно брдо; не може се ткати све са једним брдом.

ОБИЧАЈИ

У сваком насељу постоје обичаји, разнолики, свако насеље има своје обичаје, народна пословица вели сто села сто обичаја.

У селу постоје обичаји и народ у њих верује, обичаји су као заштитник за здравље породице, стоке, за бериђетну годину, за одбрану од инсеката и змија, за одбрану од удара грома, да не буде града, за род воћа и винограда.

Од свега тога навешћу неке који се преносе с колена на колена и народ их с поштовањем верује и празникује:

1. На Бадњи дан се по обичају из шуме доноси Бадњак, исти се сече секиром. Исте вечери у кућу се уноси слама и ставља се по свим просторијама.

На Бадње вече вечера се поставља на патос и сламу, постави се чаршав и ставља вечера, храна сва мора бити посна, постан пасуљ, или кромпир, риба, грожђе, ораси не седи се на столицама већ на јастуцима све то за здравље породице.

Пилање се врши ујутру на Божић – окрши се сирова гранчица са родног стабла, седне се прекрштених ногу крај ватре или крај шпорета, оном гранчицом жара се по ватри, изговара „пилу гусу, пилићи бирићи, свиња оваца, коза, крава, волова, коња дај Боже, дај“. То се понавља више пута, домаћица доноси окруњени кукуруз, баца на пиљара и изговара кокошке да се не растурају и не прелазе преко плота, пилару качи на врат венац суве паприке, оваква радња је за здравље све стоке и живине

За време Божићног ручка исто је све као и на Бадње вече, разлика је што храна је мрсна и има печење, пред

почетак ручка ломи се чесница која је спремљена и испечена под сачом – вршником. Чесница је умешена од кукурузног брашна са разним знамењима. Испечена се крши на комаде по један за сваког члана породице. Сваки члан добивени комад чеснице прегледа и вади намену: знамење – намене су биле босиљак здравље, новчић срећа, зрно кукуруза свиње, сирова шипка козе, дрвено суво парче вучна стока, семе сирка кокошке и сва живина, лист овце, итд.

Слама из куће износи се на трећи дан Божића, ставља се код стоке у обор, код свиња, у шталу код крава, у тор код оваца и коза и на родна стабла у дворишту и износи се у виноград и воћњаке.

2. На Богојављење обавезно се узима из цркве освећена вода која се чува и у пролеће се *семенија* за сејање попрска са истом.

3. На Светог Тривуна се обиђе виноград исече се три-четири прута од лозе и чокот се прелије вином ради рађања – доброг приноса.

4. На Беле покладе увече на сеоским раскршћима ложе се ватре; то се зове „превел“. Ту се сакупљају сви из комшилука, седе покрај ватре сви весели, причају вицеве, пило се вино, па и певало.

5. На Тодорову суботу била је „трка коња“. Трка се изводила на друму од жел. прелаза до уласка у село. На тркама су учествовали са својим коњима Ђура син Миљка Војића, Чедомир унук Стоимира Радосављевића, Александар Лазић – Аца, неко из породице Ж. Перића и коњаника који су долазили из Љешнице. Идућа недеља била је забавна. Сваког дана били су *брадорци* – то су млади људи тако да њих три четири направе забаву, да цело село се смеје. Они се пресвлаче и облаче се у нека стара одела, капе преврну наопако, тако се маскирају да их никако не можеш препознати, у рукама имају по добар прут као лемез и ево их у селу. Деца кад виде беже и вриште, ови

одрасли, па сав млади свет, иду за њима а никако испред њих, одмах млате лемезом, распале. Избегавао се са њима и сусрет, одмах добијеш лемез по леђима два три пута, то је важило за млађе људе, док за жене није употребљаван лемез већ грљење и љубљење... Сирота жена не сме да гукне, ако би их грдила, добила би лемез по леђима. Нико се није љутио нити је било утуживања. Старије особе, бабе и деде су поштовали, љубили су им руке.

6. На Велики четвртак жене су одлазиле на поток Зу-ква изнад села ради „изливања воде мртвима за душу“. Свака жена поред припремљених колача и др. у корпу би ставила и нов непробушен врг. Доласком на поток врг буши округло и узима исечени отвор, припали једну свећницу, стави је на тај отвор и пусти низ воду мртвима за душу, док са новим вргом захвата воду, намени и изврне га тако редом док свима који су умрли за које зна.

7. На Биљани петак испред Ђурђев дана жене су одлазиле у шуму, озеленеле гране доносиле кући, стављале на капију као знак за долазак пролећа. Тога дана омладина је излазила у шуму на излет и забаву, певало се и играло коло.

8. На Ђурђев-дан свака домаћица пре Сунца одлази у шуму, вади корење од разних трава; њој познато то корење се чува тако да ако устреба онда се употребљава у току године.

Сви који имају стоку врше испашу стоке, излазе са стоком много пре изласка Сунца, то је био уранак омладине села, још се није развидело а песмом се дозивају и распознају. Од песме грми Гај, грме Дубраве, грме Печке ливаде, милина једна. Ђурђевдан је први пролећни дан; тога дана игра коло пред општином у дворишту. Сва младеж је у летњој одећи и хаљинама, све је весело.

9. Свети Марко је трећи дан Ђурђевдана, није се радило у пољу због удара грома.

10. Алисеј се поштовао и није се радило у пољу због града.

11. Заветине су славиле се ради доброг приноса родне године.

Мишљеновац слави велику заветину Спасовдан, тај дан слави и црква Спасовдан – заветина траје 3 дана. Село је имало и малу заветину – славила се један дан. Мала заветина је била на Бели петак по Духовима.

Први дан заветине Спасовдана одржава се литија – преко поља носио се црквени барјак, за барјаком ђаци, па поп са народом, засецај је крст код воденице у Шљивици и у Бари, ту су били стабла бреста. После литије одржао се славски ручак код општине под шупом која је везана за кош, колачар је био неко од сеоских домаћина. Позвани су сви сеоски домаћини.

Поп би прочитао молитву и пресекао славски колач, одмах се јављао неко од домаћина да преузме колач за идућу годину. Првог дан славља, после ручка, наступало је весеље, музика је већ била ту да би увесељавала слављенике. Славље се увећавало доласком у коло омладине. А изашли би у коло сви гости из суседних села који су дошли код рођака на славље. Другог дана, опет је сечен славски колач, славље се настављао, коло играло као претходног дана. Трећег дана слављено је исто као и прва два дана.

Мала заветина слави се у петак. Тог дана свечар позива попа и све домаћине да – дођу на славу. Церемонија се изводи као и око свечарења о Спасовдану тако да мала заветина траје један дан.

Мишљеновчани су познати као кафански људи, посећивали су гостионицу Живана Перића и крчму Остоје Стоиловића. Сваког празника па и недељом долазили су музиканти из Клења, Цале хармоникаш и виолиниста Тома Циганин, из Раброва, виолиниста Васа и Душан Цигани, знали су да Мишљеновчани воле живот. Поред ових

музиканата у Мишљеновцу била су још три хармоникаша Таса Милошевић, Богдан Милић и Ђурица Станковић који је остао у заробљништву, није желео да се врати кући, емигрирао је у Америку и умро је тамо.

Захваљујући хармоникашима Таси и Богдану који су сваког верског празника, па и недељом свирали омладини, играло је коло. То је била традиција одржавањем игранке, у селу тада није било струје па ни телефона, разонода је била једино игранка. Поред омладине долазило је сво становништво, бабе и старци долазили су да се виде, поразговарају и гледају омладину како игра у колу. Село је ушорено па долазак на игранку није био проблем.

Док нисам пошао у школу као дете одлазио сам на игранку, запазио сам Богдана Милића да свира у колу на фрули сам, други пут кад сам био на игранци тако Богдан свира хармонику. Свирао је све до смрти.

На чудан начин се полако гасила традиција. Једно је, дошла је струја, народ покуповао радио апарате, а свирачи су помрли, можда један разлог; други разлог је што тада полиција је забрањивала окупљање народа без полицијског одобрења и сваки свирац који би без одобрења свирао у колу, против њега би била поднета пријава што би судија за прекршаје свирца казнио новчано или затвором. Као свирци са таквим стањем суочили су се Тома Милић и његов син Васа, који су морали да се опросте од традиције, око ове работе нарочито су се истицали чланови КП који су били у М. О. Интересантно је поменути велику и малу заветину село слави, дошли рођаци и пријатељи у село на славље, па по обичају излазе на игриште. Нема кола, народ се пита зашто свуда у околним селима тих дана игранка бива, а у Мишљеновцу не. Ето каква нам је била слобода и демократија у такозваној слободи.

Мора да се зна истина, игранке су биле за време окупације дозвољене – окупатор игранке није забрањивао, то је чињеница. Навешћу један пример. 1941. године. Играло

је коло у Мишљеновцу. Свирао је Богдан и Таса кад одједном од Милентијеве куће бануше наоружани Немци. Било их је десетину, приђоше колу и гледају. Свирци не стају од тих Немаца, један даде пушку другом Немцу, па уђе у коло и ухвати Рушку Мише Степиног и хтеде да са њом плеше, она узе да вришти. Немац је пусти и одоше, ми остали и даље играмо. Други пут Милун железничар оженио је Веру Жујину. Свадба на прелазу железничком, игра коло, не обраћа се пажња на наилазак Немаца јер је становништво убеђено да овакве случајеве немачка команда није забрањивала. Види се из изнетих чињеница: Срби су забрањивали и у миру.

КРАЉИЦЕ

Између два рата, све до 1941. године на Тројички петак уочи Духова, девојке које су желеле да буду краљице са својим мајкама сакупљале се и договарале се о учешћу у краљицама. По договору одаберу се од њих две девојке које су крупније и високе, оне ће бити Велики и Мали краљ, друге две девојке ће певати, од њих ће бити коловођа а друга до коловође, друге две девојке једна завртача, а друга растављача. Изабране су две девојчице, оне су дворкиње које ће да дворе скупину краљица у селу. Биле су жене које су знале да организују и опреме краљице а то су Зорка Вељковић и Цана Стевић.

Краљице украшене су биле све, ставиле на главе капе, сукње једнообразне, кеце једнообразне, јелеци срмајли једнообразни, краљеви су били другачији, носили су украшене капе, око врата ниска са сребрним белим великим парама, када се играло то се тресло и био је звекет. Свака од њих држала је сабљу. Првог дана Духова изјутра кренуле би по кућама, доласком у кућу домаћин и сви чланови породице дочекали су их радо, краљеви су одмах почели играти, остале краљице су певале „краље, светли краље, обрн се обрн се, па се лепо поклон кућном домаћину, ладо, ладо“.

Краљице за време ових догађаја и извођења нису се ни ноћу раздвајале. Све су спавале и храниле редом у кући њихових родитеља. Три дана су краљице играле и певале и ако цело село прођу и имају времена одлазе у суседно село, у Љешницу, које их дочекује радо и са задовољством.

Овај обичај је укинут 1945. године. Тзв. Нови систем друштва није дозвољавао извођење овог обичаја, записано је да се не заборави.

ИМОВНО СТАЊЕ

Домаћинстава у селу било је различитих, било је великих разлика између породица, најјачи, јачи, средњи, сиромашни и безземљаши.

У селу се ценило по имовном стању, колико ко има земље и какве, да ли је квалитетна, колико има крупне стоке, колико ситне, колико овце, пшенице, да ли има део у воденици, да ли има машински казан, све се ово узимало у обзир и тако је домаћинство проглашавано имућним домаћинством.

У селу најјачи били су Драгољуб Јовичић, Арса Грујић, Стојимир Радосављевић, Живан Перић, Кузман Кузмановић, Миљко Војић, и Невена уд. Стојадиновић.

Од јачих домаћинстава у селу били су: Михајло Лазић, Живко Лазић, Стојан Тихомировић, Живко Јосић, Чедомир Перић, Љубомир Вељковић, Стојан Стокић, Драгутин Ристић, Чеда Тихомировић, Михаило Мишић и Станисав Ђокић.

Од средњих домаћинстава, којих је било више, записаћу нека: Богољуб Вељковић, Станко Рајковић, Добросав Вујичић, Милун Станојловић, Власта Аћимовић, Коста Аћимовић, Живота Пајкић, Данило Стевић, Божидар Радић, Јовица Кузмановић, Славко Милуновић, Станко Лукић, Александар Лазић, Станко Милуновић, Светомир Обрадовић, Јован Јовановић, Чедомир Стоиловић, Душан Лазаревић, Милорад Милојевић, Светозар Богичић и Момир Милојевић.

Сиромашнијих домаћинстава, која су имали стоку, волове или краве, било је највише, не вреди их све

пописивати. Безземљаша, сеоских пролетера као и домаћинства која су имала неко парче земље а које је по квалитету сврстано у 6. и 7. класу, није било много:

1. Станко Перић, 2. Михајло Савић, 3. Владимир Урошевић, 4. Станко Урошевић, 5. Лала Русин, 6. Љуба Русин, 7. Михајло Миладиновић, 8. Илија Миладиновић, 9. Михајло Манојловић, 10. Љубица Жујина, 11. Стојан Пајкић, 12. Крста Станковић, 13. Станисав Манојловић Ћиса, 14. Боривоје Стојичевић, 15. Миленко Пајкић, 16. Станоје Сандуловић Цака, 17. Јован Сандуловић, 18. Светозар Сандуловић, 19. Станоје Сандуловић, отац Стоћин – Сандуловићи били су занатлије, ковачи и потковачи, 20. Стојан Ранковић и 21. Јеремија Живковић. Ово стање приказано је између два рата и за време окупације све до 1945. године.

Село је све до рата, а и за време рата, имало огроман број крупне и ситне стоке. Било је и домаћинства која су имала лепу земљу, али нису држали крупну стоку, њих је било:

1. Мита Стојадиновић, 2. Марко Стојадиновић, 3. Рада Стојадиновић, 4. Милован Перић, 5. Савка Страхиновић, 6. Добросав Миљковић, 7. Добросав Страхиновић, 8. Богосав Страхиновић, 9. Миланче Стокић, 10. Винка уд. Станковић, 11. Светозар Перић, 12. Светозар Илић, 13. Ђурица Станковић, 14. Велимир Мијатовић, 15. Иван Гомић Цуле, 16. Живота Стефановић, 17. Милица Радовановић, 18. Милан Обретковић, 19. Љубица уд. Рајковић, 20. Миливоје Матић, 21. Станисав Мишић и 22. Живота Милошевић. Тако, дакле, уз безземљаше, 43 домаћинства нису имали крупну стоку. Ако осталих 178 домаћинства, помножимо са два (брава) то износи 356 комада, мада нека домаћинства имала су по 3 брава крупне стоке.

Када је реч о ситној стоци – овце и козе имало је преко 200 домаћинства. Свако домаћинство није имало мање од 5 оваца, а понеки су имали и до 25 брава. Највише је

било оних који су имали 12 до 18 брава. Просек би био 15 брава по домаћинству. Значи, било је 3000 брава оваца, док свиње је било али у односу на овце – мање. Мање јача домаћинства имала су око десет комада свиња, средњаци имали су 5-6 брава, сиромашнији имали су 2-3 брава, док најсиромашнији имали су 1-2 брава. Испада да је било око 520 свиња. Ситна стока – овце, козе и свиње – свакодневно ишла је у пашу, само зими када смрзне. Свиње онда нису истериване, само су храњене и ухрањиване, оне свиње које су спремане за зимницу и продају.

Неке породице су имале радну и способну снагу, већи број чланова, имао је ко да чува овце, ко да чува свиње. Рад на њиви био је примитиван и ручан. Породице које су биле инокосне, напаћене су, па се то одражавало и на гајење и одржавање већег броја стоке...

ЕКОНОМИЈА

Село означава да ту живе сељаци, а јасно је да се сељак бави земљорадњом, сточарством, виноградарством, воћарством, повртарством, пчеларством и свим осталим. Сељаци између два рата обрађивали су земљу примитивно, наравно, све радње су биле запрега и ручно, запрегом се орало, дрљало, ралило, пшеница доношена, кукуруз доношен, ђубра изношена, дрва се довозила, сено довожено. Запрега је све радила, кола су била гвоздена. Осовина на колима и оков, остало је све дрвено. Запрега је била пар волова или крава, пар коња, а било је запрега са једним коњем. Ручно се утоваривало и ручно истоварило.

Ручна обрада окопавање кукуруза, два пута, прашак и огртање, окопавање баште више пута, окопавање кромпира два пута, окопавање винограда више пута, кошење ручном косом – траве, ливада, детелине и пшенице. Сељаци пошто су имали стоку имали су и стајско ђубре. То ђубре износили су и ђубрили парцеле које су биле на реду за ђубрење. Ђубрење су вршили гнојење земље тако да засејани усеви су бујали и принос је био већи.

Орање је вршено са запрегом како је ко имао и могао, они који су имали коње орали су коњима, они који су имали волове или краве орали су њима, док они који су имали слабу стоку удружени орали су са четири брава, то се звала спрега.

Они који су имали једног коња удруживали су се, те су заједно са једним паром коња вршили орање и сетву.

Сетва у почетку тридесетих година обављала се са дрвеним плугом, тај плуг имао је гоздено само ораоник,

даску и цртало, све остало дрвено, колечке дрвене. Тај плуг је толико неквалитетно орао, стално је кривудао, није имао нити се могло извршити подешавање, тако онај који плужи намучи се исправљајући га, плуг је просто рио бразде, али морало је да се оре, за плугом сејао се усев који је намењен на тој парцели. Сејање је вршила жена ножно на оцаке, за њом други је затрпавао да се семе прикрије, а трећа жена сејала је пасуљ на оцак сама ножно и затрпавала.

Један је орао. То је постава за једну запрегу док код спреге не може мање од шест радника.

Семенску робу за сву сетву обезбеђивао је сељак тако да орање није ништа платио, семе имао своје и сетве пролећних култура није није коштала ама баш ништа, једино рад.

Јесења сетва ситних култура као што су пшеница, раж и јечам вршила се од половине октобра. Пшеница се прво изкласира, тријарише и прва класа се одваја за сетву. Пшеница се жари у врелој води са кречом, мешањем она се сва овлажи и брзо се суши и побели тако приликом засејавања види се, онај који сеје не може да прескочи, раж и јечам се сеју, али се не жаре.

Приликом завршетка дневног орања за обе сетве врши се поравнање и то браном која је исплетена од црног трња и са дрвеним билом.

1934. и 1935. године, од тада сељак је почео да се снабдева пољопривредним алатом. Увезеним из Немачке. Тада је Југославија почела да извози за Немачку пшеницу и пасуљ бели градиштанац, а Немци увозили у Југославију пољопривредни алат. Увезени су плугови, запрежни гвоздени и колечке гвоздене марке „Серваз и Јота“, то су плугови тако направљени да су имали подешавање за орање дубину и ширину, ниси ни требало да плужиш, млина једна, бразда права као стрела. Сељаци куповали су сејалице за пшеницу, сејалицу за кукуруз, прашаче,

дрљаче гвоздене тако да су се до рата сви снабдели са овим алатом. Тим алатом се радило и за време рата и после рата све до шездесете кад је наишла техника, трактор је обављао све радње које је обављала запрега, јесте добро али је скупо.

Жетва се обављала ручно, покошена или пожњевена пшеница сакупљала се у сноп који се веже ужетом направљеним од пшенице или ражи. Сакупљају се снопови и праве се крстине и трењаци у које стаје по 13 снопова и тако направљени трењаци остају у њиви да се добро осуше. После 10-15 дана трењаци се довлаче кући и пласти се камара, то место где се прави камара зове се „гувно“. У то време биле су парне вршалице. Жито сесмештало у амбар, а слама се лепо уласти на гувну која је служила за простирку стоци.

Брање кукуруза вршило се ручно, клипови се бацају на камаре у њиви, а те камаре се узимају и пуне с запрежна кола и запрегом вози се кући, истовара се ручно у кош, у коме се чува обран кукуруз и суши.

Срповима се сече кукурузовина; приликом сече ставља се у снопове, који се довозе кући на гувно, пласте се. Тиме се храни крупна стока.

Ниједно домаћинство није сејало више од 10 ара кромпира за своје потребе. Пасуљ је сејан као међуусев у кукурузу и било га је увек неке године више неке мање, зависи од године, али било је за породицу, а имало је и за продају.

Суцокрет је сејан на целим парцелама, а сејан је и околно њиве која засејана кукурузом. Семе сунцокрета окруњено и очишћено носили су сељаци у Уљару у Велико Градиште где су за предато семе од фабрике добивали уље.

Сирак је сејан као међуусев у кукурузу; сазрео, исечен, очишћен, семе за јарму, а метлице употребљаване за метле за чишћење разне величине.

Огрев. Свака кућа имала је шпорет зидар: плехана ва-руна и чунци и врата ложишта, бронзана плотна са два рингле; све то узидано у циглу. На њему се пекла проја или погача. Дрво је било једино средство за ложење ватре ради огрева и кувања, Мишљеновчани за дрва нису оскудевали, сви су имали довољно за потребе па и продавали, једино нису дрва имали безземљаши; они су се сналазили како су знали и умели.

Шпорети зидани су се задржали скоро до 1945. године. Замењивани су плеханим које су радили и продавали бравари.

СВАДБА

Између два рата било је весеља на сељачкој свадби, тада су били обичаји као и начина женидбе или удадбе.

Женидбе или удаја на селу бивале су на разне начине. Најбоље су се женили момци из добро стојећих кућа. Удаваче биле су најтраженије мирацике, оне су имале просце из села и из других насеља. Грдни момци су оженили мирацике не водећи рачуна о спољном и физичком изгледу. Лепе девојке – оне су биле на цени, родитељи удавали су их у добро стојеће куће, а ако оне нису хтеле, примораване су. Ретко се дешавало да заљубљени момак и девојка успеју да убеди родитеље да им се омогући и изађу им у сусрет и остваре брак. Дешавало се је да на први поглед између младих и њихових родитеља закључе договор о свадби и браку, истина да се се млади нису знали нити чули, сада су се први пут видели и обоје су пристали. То су били млади из слабијих породица. Дешавало се да заручена девојка одбегне момку кога је волела, њезини нису хтели да је за њега даду, а и обрнуто. Момак оставља заручену девојку и узима девојку коју је волео. Родитељи су негодовали, чак су се толико разљутили да пруже руке помирења, млади нису придавали важност помирења, тако да су родитељи тиме били принуђени да поштују одлуку младих.

Око тих свадби на селу увек је било људи или жена који су били проводације који су хвалили девојку, како је послушна, радна, зна да ради све женске кућне послове, има добру девојачку опрему.

Момак како је добричина, послушан, радан, из честите куће, игра у колу, поштен, није пијаница а није ни пушач, таквом хвалом родитељи склапају погодбу. Колико момков отац тражи уз девојку мираз, док девојкин отац понуди све шта даје уз ћерку као мираз, оба пријатеља се сложе, погоде, и направе погодбу за свадбу. Тако су се правиле свадбе, женило и удавало.

Данас у двадесет првом веку је много другачије, девојке из села не желе и неће да се удају за момке који се баве земљорадњом. Велика је потреба и потражња за девојкама које хоће да се удају за момка сељака, махом се удају за момке занатлије или запослене, а воле и у град, тако да данас у селу има око 20 нежења који имају преко 30 година. То су момци из добро стојећих кућа али не вреди...

ПРОШЕВИНА

По закљученој погодби пријатељи одреде дан свадбе, а испред свадбе бива прошевина код девојчине куће. Прошевина бива један дан. На прошевину са музиком долазе младожењини родитељи, младожења са фамилијом. Младожењина мајка доноси млади хаљину, ципеле, цвет, а ако има доноси ниску са дукатима да окити младу. Ставља јој око врата. На прошевини млада дарива младожењу, свекра и свекрву и сву фамилију младожењину. Свекрва одабира дарове коме ће какав дати, млада на послужавнику уручује. Поздрави се и уручи дар, тако редом све док их има. По обичају, ако се прави прошевина код куће младиних онда на дан свадбе доласком по девојку сватови се нуде само на пиће без ручка.

Пошто је заказан дан весеља и венчања, испред тог дана једно 6-7 дана, одређује се један мушкарац из фамилије да врши позив за свадбу, прво кумове и старог свата, девера и редом фамилију и комшије које му домаћин нареди приликом позива. Сваком саопштава шта ће да припомогне око спремања весеља. Домаћица, свекрва, спремила је за позивање лепо клечану торбу, прикачи споља леп пешкир, то је знак позива за свадбу, унутар торбе ставља се чутура са вином или ракијом, позивар одлази тамо где му је речено, долази у кућу, дочекује га цела породица. Домаћин се са позиваром поздрави, позивар вади из торбе чутуру и саопштава му да је позван на весеље, свадбу тад и тад и саопштава му шта му је домаћин поручио. Домаћин отпије и пружа осталим члановима породице,

домаћица доноси дар и пришива на торбу и допуњава чутуру што је отпивно, тако се заршава званица.

Свадба – веселје у Мишљеновцу траје четири дана – петак, субота, недеља и понедељак. Петком се коље стока, чисти се двориште, спрема се одељење где ће бити одржано веселје, уносе се клупе, астали, столице, жене кољу живину, припремају посућу, тањире, прибор за ручавање, чаше за љуту, чаше за врућу и чаше за вино, припремају брашно за мешање хлеба. Субота – врши се печење покланих свиња, оваца, ложи се ватра, окрећу се пецива који су на дрвеним ражњевима, жене месе хлеб, ложе велику фуруну да би испекле хлеб тако да су сви запослени, желе да се веселје што боље припреми. Домаћин одређује једног из фамилије који ће бити домаћински момак. Тај момак, од тада када га је домаћин поставио на ту дужност, у неку руку постаје као пословођа, њега сви питају да ли ће ово овако или онако, он о свему одлучује, надгледа и контролише, нарочито води рачуна на послугу и куварице. Њега сви мора да слушају јер домаћин је ослобођен свега. Све што треба пита се домаћинов момак, тај човек мора бити озбиљан и тачан, увек треба да процени оно што треба чинити за послугу дисциплинован, кавалер, другим речима способан за све. У недељу, пристижу званице комшије и фамилије, дочекује их домаћин и домаћица, момци пристижу и смештају их по реду. Ево, сада долази кум, на капији чека га домаћински момак са бардаком ракије, а иза њега домаћин и домаћица поздрављају кума: добро нам дошао! Домаћински момак уводи кума у кућу и сву његову пратњу, момак који је задужен за прихватање преузима кума и одређује место где ће сместити кума. Тако су прихваћени стари сват и све званице, послуга одмах поставља ручак у журба, да се руча: треба да се иде по младу, па у цркву на венчање. И одмах по ручку креће се. Ручак је завршен, сви су изашли у двориште, музика грми, креће се, домаћински момак

саопштава сватовима да се лепо понашају и да неко не би направио неку глупост. Сви сватови слушају и примају к знању.

Код младине куће ужурбано се припрема намештај који се утовара у запрежна коњска кола. Млада купи своју опрему, сукње, рекла, хаљине, обућу, мараме које је носила али и одела које је као деовјка носила, ништа не оставља, све носи. Пуца прангија; стижу сватови; дочекују их момци који су задужени за то. Сватови улазе, заседају. Нуде се пићем. Девер улази у одају где је млада, предаје венац жени која спрема младу. Кад млада буде спремна изводи младу пред сватове; млада прво се поздрави са младожењом, па са свекром, свекрвом, кумом, старим сватом, па онда редом са свим сватовима. Узима се млада, сватови устају, излазе у двориште, музика свира. Почине коло; млада је коловођа, али јој сузе навиру на очи. Коло се завршава. Сватови одлазе. Млада са младожењом и девером иду први испред сватова, долазе у цркву; приступа се венчању. Кад се венчање заврши, одлази се кући младожењиној. По обичају, када млада дође у двориште пред кућу, ставља се столица, на столици је јастук, млада се пење на столицу уз помоћ младожење, додаје јој се мало дете, „наконче“, она га ниша и пољуби, дарива га, и одмах јој се да сито што сеје брашно са зрневљем кукуруза, пшенице и по неким груменом белог шећера и китом цвећа. Она прихвата па кад сеје, баци оно из сита тако да пада као киша, ону киту са цвећем уз превару даје младожењи. Силази са столице. Младожењски момак узима онај јастук, баца га на кров куће. Млада улази укућу, у руци држи литар вина, а под пазухом хлеб. У дворишту много света, отпочине коло, сви сватови играју и остали свет. По завршетку кола, сватови заседну, музика грми. Домаћински момак зауставља музику да прикаже *частти* које су донели сватови на поклон млади и младожењи. Све је донето за приказивање, и он отпочине – тај

и тај донео је на поклон младенцима то и то, све наброји и ставља на сто да сви то виде. А на крају балон пун вина или ракије, вели, донео је и један балон вина ако буде вино све му се око куће вило, а ако је вода, водила му сва стока, марва па и газдарица! Смеј – тако све изређа; поставља се вечера и весеље траје до дубоко у ноћ. Сутрадан у понедељак долазе *пођани*, фамилија младица и доносе поклоне. Они поседају заједно са сватовима, веселе се сви све док кум не крене кући. Доноси се кумова погача; кум је сву искрши: то је знак да је весеље завршено. Кума отпрати музика, млада и младожења, за кумом одлази и стари сват на исти начин као кум. Кад је отпраћен стари сват, пођани настављају весеље све до зоре.

Сутра, у уторак долазе сви они који су били као послуга да оперу, очисте, да врате све на своје место, па тек по завршетку заседају на ручак уз музику, тако се веселе до 4-5 сати. Онда млада и младожења са њима и музиком са неке раскрснице растурају се са музиком. Одлазе и остали. Свако код своје куће, тако се завршава весеље звано свадба.

ТРГОВИНА

Сељаци су своју стоку и остале производе продавали на пијацама и вашарима. Пијаце су биле исто као и данас у Раброву сваке среде, а вашари Преображење 19. 08. и 08. 11. сваке године, док у Кучеву пијаца суботом, а вашари 11. 07. и 21. 09. сваке године. Сељаци су највише трговали са крупном стоком па и ситном. Крупну стоку су често мењали и другу одмах куповали, док ситну су продавали да би обезбедили новац за кућне трошкове.

Код набавке крупне стоке сељци су одлазили на пијаце и вашаре у Голубац, Петровац и Пожаревац. Кукуруз се продавао искључиво на кучевској пијаци. Пшеница се продавала између два рата у Великом Градишту ту је било откупно место за Печку долину и Стиг. Цена пшенице се кретала од 1,20 до 1,50 за 1kg пшенице. За време рата пијаца и вашари су одржавани. Окупатор их није забрањивао, све је то тако одржавано све до данас.

Сељаци су у Раброву на пијаци највише продавали свиње, овце, кокошке, јаја и осталу живину. Продавали су дрва за огрев, пруће за везивање шаше, та пијаца је најближа и сељаци су је највише посећивали.

ВЛАСТ И ПОЛИТИКА

До 1941. године била је држава Краљевина Југославија, монархија, капиталистичко уређење, проглашена и створена 1918. године уједињењем Срба, Хрвата и Словенаца, и осталих националних мањина. Са називом Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, а касније прозвана Југославија, и тај назив је носила све до рата Држава је административно подељена на девет бановина и десета управа – град Београда са Земуном и Панчевом. Мишљеновац је припадао Моравској бановини. Седиште бановине је Ниш. Већа сеоска насеља проглашена су општине, а мања насеља спајана су у једну општину. Срез је био Звишки – Кучево, округ Пожаревац. Адреса је била село и општина Мишљеновац, срез Звишки, округ пожаревачки, бановина морavsка, пошта Кучево, а за грађане *Општинска управа Мишљеновац*.

У Краљевини био је вишепартијски систем. Познате партије биле су Радикалска национална странка, Демократска партија и Сељачка односно земљорадничка странка. Била је пред крај уочи рата и Борбашка партија. Избори су спровођени посебно за Народну скупштину, а посебно за општинску власт – тзв Општински избори.

У срезу Звишком тридесетих година били су избори за скупштину. Кандидати за посланика били су Десимир Јанковић – из Радикалне партије, трговац из Кучева, Филип Вукотић – кандидат из Демократске странке, трговац из Кучева, а кандидат из Земљорадничке партије био је Драгољуб Јовичић, газда из Мишљеновца. На тим изборима победила је Радикална партија, њен кандидат

Десимир Јанковић. На другим изборима победио је радикал Душан Пантић, кога је затекао рат као посланика. Као противкандидат Десимиру и Душану био је Филип Вукотић, али оба пута је изгубио, зато што тада у срезу звишком демократска села била су у доњем Звижду, а то су Мустапић, Српце, Мишљеновац и Кучево, док села у горњем Звижду су 80% радикали и села су велика.

Слако Марковић био је председник 1930. године. На следећим изборима изабран је Живота Лукић, трговац. Као председник био је два мандата, кметови су му били Љубомир Вељковић и Милош Раденковић, а са 18 општинских одборника и деловођом Живаном Перићем. Општински избори одржани су 1936. или 1937. године. На листи Демократске странке кандидат је био Живко Јосић, а на земљорадничкој листи кандидат је био Драгољуб Јовичић. Победио је Живко Јосић са кметовима Велимиром Станојловићем и Данилом Стевићем, 18 одборника и деловођом Живаном Перићем. Живко као старији човек није се много задржао на тој дужности услед старости, отказао је и уважена му је оставка. Њега је заменио први кмет Велимир, а на упражњено место кмета постављен је Радисав Марковић. Ову управу затекао је рат.

Општинска управа морала је имати свој Статут који је предвиђао права општинске власти. По том Статуту општинска власт штитила је општинску имовину, некретности не давала у закуп у корист општине, наплаћивала пијачнину, одржавала сеоске путеве и друмски саобраћај. Имала је право на кажњавање за непослушност новчаном или затворском казном. Највише кажњавање било је за непослушност и сечу општинске шуме у корист општинске касе.

Општина је морала да сачини буџет за сваку календарску годину. Буџетом се предвиђају сви расходи а покривени приходима. Такав буџет сачињен и послат Банској управи на одобрење, која одмах по усвајању буџета расписује и разрезаје проценат пореза на земљорадњу,

као и прирезе путне, црквене и школске, па се све звало порез. Порески обвезници су имали пореску основицу која је служила за разрезивање свих пореза и приреза, та основица се није мењала.

Планиране расходе и приходе доноси Општинска скупштина својим одлукама. Уколико расходе не могу да покрију приходи које општина може да наплати, Скуштина доноси одлуку да се заведе општински прирез – онај проценат од основице који ће да покрије расход.

По закону тада је било: општина је да дужна да се стара и о основној школи око одржавања здања школе, да обезбеђује огрев за учионице, за учитеља, да плаћа служитеља и осветљење. За учитеља – кроз расход – предвиђа се све оно што се мора набавити.

Предвиђају се и плате општинског особља; све то одлукама општинске скупштине. Председник општине примао је на име плате 300 дин. предратних. Места 2 кмета општине коштала су 300 дин. Место деловођа општине 600 дин. Место благајника општине 50 дин. Места 2 служитеља општине 300 дин. Место 1 поштара општине 150 дин. Место 1 шумара општине 100 дин. Место 1 служитеља школе 150 дин.

Такав буџет одобрен од Банске управе реализује се за текућу годину.

Извршна власт у општини су председник, оба кмета, деловођа је био администратор, једино је потписивао акта са председником заједно.

У срезу Звишком између два рата најјача странка била је радикалска и демократска.

У Мишљеновцу те странке имале су своје прваке и вође.

1. Вође Радикала били су Милан Стојиловић Кука и Стојимир Радосављевић

2. Демократима био је вођа Живан Перић.

3. Земљорадницима био је вођа Драгољуб Јовичић, Борбаша у Мишљеновцу није било.

У то време жене нису имале право гласа, само мушкарци сви они преко 18 година.

Пошто су у селу биле три партије, људи су подељени, и била су такве свађе и замеравања, да су се комшије међусобно замериле, фамилије се изамеравале све због партије. Везе су покидане, људи су били толико забраздили да ако је ко могао да се освети оном другом јер је у другој партији, није презао: забрањивали су коришћење воде – бунарске свим онима који су у другој партији. Замеравања су била до те мере да су поједини одустали да одлазе на славе као рођаци, нити су се поздрављали приликом сусрета; тако је то трајало све до рата.

Општинска власт била је демократска са једним радикалом који је волео и желео да буде у власти: то је Велимир Станојловић, изабран као старији кмет одласком Живка Јосића са председниковања. Постао је председник и био све до рата, смењен је у првој половини 1942. год.

Војне команде 1938. године отпочеле су да позивају на војне вежбе. На те вежбе позивани су мало старији обвезници и они су упућивани на мађарску границу на копањеворова. Такве вежбе трајале су 30 дана. 1939. године почело је позивање и млађих обвезника: ти људи упућивани су у село Лучицу крај Пожаревца и ту је формиран 74. пешадијски пук. Тај пук је све до рата био у Лучици, многи из тог пука су у рату заробљени. Многи резервисти су упућивани у разне команде, у Македонију, Босну или Војводину, неки су се извукли и дошли кући а неки су заробљени.

У селу није било струје нити телефона, нису су постијали икакви услови за информисање, али ипак прича се у селу да Влатко Мачек тражи од владе да се мења име Савске у Хрваску бановину. На велико се причало Рим–Берлин, сила осовине Мусолини–Хитлер.

Старији људи махом били су солунци, вртили су главом намрштено, псовали су Швабе или Немце, све се

знало без радија, без телефона, без новина. Постојале су неке жене ту из села које су то преносиле неписмене, али које су то причале као данашњи репортери.

Задњи извештај тих жена: влада смењена – крунисан краљ.

II поглавље

РАТ

27. марта 1941. године биле су демонстрације у Београду са паролом „боље рат неко пакт“. Срушен је пакт са Немцима о ненападању који је потписао са немачким властима регент кнез Павле Карађорђевић. Немци незадовољни рушењем пакта, казнили су Југославију бомбардовањем Београда. Причињена је велика материјална штета и много жртава. Отпочео је рат и трајао две недеље. Потписана је капитулација Југословенске војске. Немци су ушли у земљу и проглашена је окупација Југославије. Немци су одмах поставили српску владу: на челу те владе био је Милан Недић, генерал Југословенске војске. Влада је одмах предузела формирање жандармерије и ојачање цивилне власти преко окружних и среских начелстава, укидање општинских управа. Постављени су други људи у тзв. Општинској управи.

У том двонедељном рату из села погинули су:

1. Живко Миладиновић – Жиле

2. Радомир Илић Раша

Заробљени и отерани у Немачку и Аустрију:

1. Властимир Аћимовић

2. Рафаило Вујичић

3. Живојин Вујичић

4. Тане Марковић

5. Бора Марковић

6. Борисав Рајковић

7. Милисав Пајкић

8. Благоје Животић

9. Живадин Живојиновић

10. Љубомир Живојиновић
11. Љубивоје Милошевић
12. Ђурица Станковић
13. Видоје Обретковић
14. Живадин Станковић
15. Живко Рајковић
16. Богдан Живковић
17. Дине Игњатовић
18. Живота Игњатовић
19. Радивоје Живковић
20. Светомир Јовић
21. Стеван Живановић
22. Славко Миладиновић
23. Живота Милосављевић

Умро у заробљеништву:

1. Љубивоје Милошевић.

Нису хтели да се врате кући:

1. Драгутин Кузмановић
2. Ђурица Станковић
3. Драгутин је умро у Немачкој, Ђурица у Америци.

Чим је потписана капитулација Немачка команда издала је наређење, којим се заводи полицијски час. Становништву се забрањује кретање после 18,00 часова све до 7,00 ујутро. Ко прекрши биће стрељан, а у случају убиства немачког војника биће стрељано 100 становника.

Председник је био у селу Велимир Станојловић, он је сазвао збор на који је дошло пуно Мишљеновчана. Велимир када је прочитао ово наређење сви су плакали видевши опасност која их може задесити и изгуби се она слобода. Народ је разумео понижење и ропство, али је продужио да обавља своја сељачка посла. Обрађивало се, сејало се, брало се, кошено је, печена ракија, брано

грожђе, точено вино и сви други послови, овце и свиње су теране на пашу, али у селу нема – слободе као пре. Народ су заплашили и велики камиони покривени цирадама: унутар били су немачки војници. Ти камиони тако су оштро брундали, па онда мотори са два Немца: један вози а други седи у некаквој колевци покрај возача са шарцем спремним за дејство. Такво понашање окупаторских јединица смириле се страсти између комшија и родбине око припадности предратним партијама; сви се међусобно помажу, повили главе и ћуте.

Немачка команда преко наше цивилне власти захтевала је од поробљеног народа да плати њихову моћ и силу, тако су окружна начелства била прва испостава удовољењу окупатора и преко среских начелстава спроводили апетите и захтеве окупатора. Окупатор све што је хтео, узео, а оно што није могао узети припремао му је народ да узме без икакве надокнаде. Ево шта је Мишљеновац био дужан да испоручује окупатору:

1. месо у живој стоци говеђе, свињско, овчије или козије
2. овчија вуна
3. извлачење дрва, за огрев из шуме све до прве железничке станице.

Срез Звишки од тадашње власти био је проглашен планинским и сточарским, нежитородним, тако да су сељаци били ослобођени од испоруке житарица, а задуживани месом и овчијом вуном и извлачењем и превозом огревног дрвета из шуме до железничке станице.

Задуживања месом и вуном за село – општину достављена су од стране начелства у Кучеву за једну годину тако што је општинска управа разрадом тих намета задуживала домаћинства онолико колико је то домаћинство јако и може да испоручи.

Динамика испоруке била је недељна тако да је одређен дан испоруке и она килажа која је планом прописана, испорука вршена је у Кучеву.

Са испоруком вуне ишло је тешко, ослобођени су били они који су имали само мало оваца, сви други су задуживани према броју оваца, вуна је ношена запрежним колима за Кучево и тамо предавана.

Са извлачењем метрова из шуме ишло је врло тешко, запрега није поткована, нема шине за кола која су скоро неупотребљива, тако да су ишли они који су мало јачи као домаћинство. До места где се врши извлачење од села има око 20 километара, за стоку не може да се понесе хране више од 4 дана, док зими нема где да се преноћи и огреје, брука али мора се.

Одмах по окупацији и по објављивању оне немачке заповести да се уводи полицијски час, Немци су захтевали од народа да: сви који имају ловачко оружје и оружје које је неко донео из рата, као и војничку униформу, предају. Сви они који су донели пушке и војничка одела предали су. Ловачку пушку једини је предао Војислав Стојадиновић. Све то је утоварено у кола и однето за Кучево, Немци све то изгорели на вашаришту у Кучеву.

Срески начелник наређује општинској управи да одреди људе способне за рашчишћавање Београда од рушевина бомбардовања. Велимир као председник одређује тројицу за то рашчишћавање:

1. Животу Лазића
2. Станка Живковића
3. Танасија Милојевића.

Јуна месеца 1941. године прича се по селу да се виђају неки људи наоружани у оделу као бивши финанси. Једне вечери око 10 часова чула се два пуцња из пушке, један на једном а други на другом крају села, меци су тако ниско летели и звиждели, народ се запитао шта је ово,

полицејски час а неко пуца. Народ је слутио да ће га снаћи нека несрећа. Сутрадан била је прича – који су то људи који су пуцали. Говорило се то су комунисти, нису могли доћи на власт а сада покушавају. Рано почели да млате шљиве а оне још нису ни цветале – то је значило да су Немци толико јаки да они, беда, хоће на силу. Нема од тога ништа Други су говорили: *ако они дођу на власт њорцију на кук ња на казан.*

Дошао је дан када су ти људи дошли у село наоружани пушкама у својим оделима и опанцима: то је било 19. августа 1941. године. Тога дана било је Преображење господње: вашар у Раброву. У селу је била игранка, коло. Кад су стигли, одмах су извалили врата општинске канцеларије, ушли, покупили сву архиву, свако парче папира, пореске и благајничке књиге, ама баш све, изнели напоље и запалили.

Вељко Дугошевић одржао говор народу. Стајао је на трему општинског улаза, испред канцеларије, да би га народ боље видео говорећи рекао је: „Нема више жандармерије, нема друге власти, ми смо власт, овај народ неће више плаћати порез, ми као народна војска дочекујемо и уништавамо ове немачке камионе“. Његова жена Ната са још 3-4 друга певали су песму „Цветала ми лала, цветао ми бели крин, нека живи друг Стаљин“. Са Натом је певао, неки из Кучева зв. Бреша, кога сам знао из виђења.

Група која је дошла са Вељком била је око 100 бораца. У тој групи наоружани су били и неки наши сељаци. Народ се зачудио кад их је видео. Сутрадан, разоружали су жандармеријску станицу у Љешници.

Партизани из Мишљеновца били су:

1. Вујица Милојевић
2. Станисав Перић
3. Станисав Жикић
4. Велимир Мијатовић
5. Стоја Лазич

6. Жарко Лaziћ
7. Војислав Радовановић
8. Танасије Милојевић
9. Милоје Милојевић.

Сви су били обични борци, Милоје је био курир код команданта Живојина Поповића. Сви су имали партизанска имена. Знали смо да је Милоје – Митар, Станисав Жиких – Пишта, Воја Радовановић – Штука, Вујица Милојевић – Муја....

У исто време кучевски трговац Војислав Јевремовић Триброђанин формирао је четнички одред: у том четничком одреду били су и Мишљеновчани:

1. Светомир Р. Лaziћ
2. Цветко Илић
3. Селимир Страхиновић
4. Велимир Станојловић.

Партизани су били масовнији од четника Триброђанина, себе су називали Пожаревачки партизански одред, штаб одреда био им је у Мишљеновцу, Зеленику и Нересници. Имали су ослобођнеу територију Вел. Градиште, Голубац, Кучево и Мајданпек – то су одржавали све до 16. новембра 1941. године. Разбили су их Недићеви добровољци. Истог дана стигли у село и засели у гостионици Живана Перића оvd.

Партизанима била је болница у селу Каона, ту се залечивани рањеници и они који су били болесни. Пошто је рано изјутра у Кучеву вођена борба болница је морала да се уклони из Каоне јер Каона је близу Кучева. Неки рањеници који су могли да ходају дошли су до Мишљеновца и сместили се у општинску зграду: ту су их истог дана затекли Недићевци који се сместили у гостионици Ж. Перића. Од њих пет-шест стрељали су двојицу, остале нису дирали, пустили их да иду кућама.

Тих дана напустили партизане и предали се Недићевцима:

1. Танасије Милојевић
2. Војислав Радовановић
3. Велимир Мијатовић.

Станисав Жикић био је рањен и лежао је кући; кад је оздравио ишао је слободно, нико га није узнемиравао све до краја рата.

Партизани су смишљено убили Станисава Перића у крчми у селу. Станисав је био члан четничке организације Косте Пећанца. Тобож убили га из нехата.

У партизанима су остали:

1. Вујица Милојевић
2. Милоје Милојевић
3. Стојан Лазић
4. Жарко Лазић.

Прича се да Вујица био добар борац. Стално је носио пушкомитралез. Вујица био је развијен човек – крупан, имао је благу нарав. Био је ожењен, али није имао децу. Имао је још два брата Милана и Тасу. Погинуо у борби са Добровољцима у селу Манастирица 1942. године.

После неког времена партизане су напустили отац Стојан и Жарко син – Лазићи.

Није познато зашто су партизани напали кућу Лазића у јануару 1943. године. Лазићи су у одбрани убили једног партизана код Лукићевског бунара. Партизани су погинулог понели и прикрили у слами Милице Срејић, а до јутра, пси су га свог изглодали. У тој борби погинуо је чича Славко, отац Стојанов. Запалили им кућу, па су брзо нестали. Комшије су гасиле пожар и успели су да нешто спасу. Лазићи су избегли: пријавили су полицији, отишли за Немачку. Стојан је умро у Немачкој, а Жарко у Америци. Као партизан до краја рата, остао је Милоје Милојевић.

Партизани су морали су да се повуку у илегалу; примењивали су тактику хомољских хајдука. Имали су по селима своје јатаке, тзв. симпатизере, који су их хранили и обавештавали. Партизани се нису више јавно појављивали.

За време партизанских слободних територија четници се нису појављивали. Тек распадом партизанског одреда, четници су завладали свом територијом и прогањали партизана и њихове симпатизере. Било је више убистава, нарочито партизанских симпатизера, а партизани су ликвидирали четнички настројене. Тако је у окупираној Југославији букнуо братоубилачки рат.

РАВНОГОРЦИ

Равногорци су заменили партизанае, слободно се крећу по свим селима, па и у Кучеву. Одмах је успостављена власт. Среска и општинска власт почеле су да обављају послове као и раније.

За време партизана власт није постојала, нити је изпоручивано месо за окупатора, ни друге дажбине.

Власт је наредила да се све општинске управе промене и поставе нови људи. То је било у првој половини 1942. године. За председника постављен Живко Лазић, кметови Војин Милојевић и Светомир Обрадовић, деловођа Илија Павловић из Љешнице. Живко је био председник 5-6 месеци, затим је постављен Станко Милуновић. Био је скоро годину дана, напустио и побегао, јер су му партизани припретили убиством. Отишао је у Горњи Звижд, у село Буковску, то село је било четничко гнездо, остао жив. Умро после рата.

За председника постављен Милан Обретковић, зв. Ћорави: то је био човек по занимању дунђер-зидар. Био је такав шалјивција и пун вицева, јако сналажљив. Тада је била стража у општини од 10 људи који су на стражи провели 10 дана. Ту су ноћу спавали, десетар им је био неки старији и искуснији човек. Кад је нешто требало, председник је звао њега и наређивао шта жели, они су позивали људе да дођу у општину, секли и цепали дрва за канцеларију, извршавали наређења четника кад су четници долазили, вршили курирску службу, носили пошту за Кучево и доносили, то су радили јер служитеља није било.

Људи који су позивани да дођу у општину по навизи нису ни куцали, ни капу скидали. Једном улази у канцеларију газда Драга Јовичић, ни куца ни капу скида, вели, добар дан кнеже, Милан ће њему: – Што не скинеш капу? Ниси ни куцао, улазиш ко у шталу, али кад уђеш у шталу јавиш се стоци па је онда пипаш. Излази напоље, покуцај и за кваку и за капу. Драга обрни, осврни, изађе, куца, скинуо капу. – Е, тако газда Драго, овде је власт!

Тих ратних година народ је снашла беда, зебња и страх од окупатора; то су морали да подносе. Сада беда између Срба; завадили се Срби ради политике, једни хоће комунизам, други пак капитализам и монархију; туку се и убијају се; па су на неки начин извршили поделу и народа, тако да људи нису имали поверење ни у кога. Партизани су нестали јавно, али су деловали прикривени, рекнеш нешто за њих што се њима не свиђа – обрао си бостан – ликвидација. Или обрнуто за ове друге, рекнеш нешто и – надрљао си – ликвидација. Али не дај боже да партизанима си нешто дао, као нпр храну а четници сазнају – ликвидација, народ се начисто ућутао, сваки је гледао свој посао, што зна он не зна, што је видео – није видео.

Велимир Станојловић је смењен, одмах се придружио четницима активно. Партизани су га ухватили на његовом салашу у другој половини 1942. и предали га Животи Живковићу и његовом сину Станку. Живота је ујак Милоју Милојевићу. Живота и Станко су Велимира мучили, главу му одсекли. Нађен је у Сипаничкој шуми, сахрањен без главе.

Селимир Страхиновић убијен из заседе марта или априла 1942. године. То је био млад човек, одредио се и приступио четничкој организацији. Заседа је била баш на путу који с друма скреће за Дубраве – ишао је с Драгом Стојиловићем: убили су га из пушке.

Војислав Грујић зв. Треса убијен у рођеној кући, убили су га партизани. Воја није био четник, али је сигурно

нешто рекао за партизане или је некога пријавио четницима, те су га ликвидирали. Таква су тада била времена – не повратила се!

Становништву у тим временима све је било наопако, оскудица, нема храна, нема соли, нема петролеја, нема памука, за пушаче нема дувана, нема текстила, нема ексера нити гвожђа за поткивање стоке. Оно што је било у кухи потрошило се, а нема да се купи: дућани празни. Али од трговаца могло је да се набави: они су робу прикрили, па баш ако ти то треба, хоће да ти учини, мораш дебело да платиш. Одмах се је појавила црна берза: ти људи су могли све да донесу, какву хоћеш робу, само нису могли донети со, петролеј, гвожђе и ексере. Робу давали искључиво за храну – брашно, маст, сланину, сир и др. Народ је користио уместо петролеја за осветљење свеће од воска, лој или маст свињску, то није добро али се мора. За со су ишли пешке преко брда 30 км у село Добру на Дунаву, ту су се снабдевали и купљену со носили 30 км на леђима. За прављење сапуна потребна је жива сода, и то је било тешко наћи, па је морало добро да се плати.

Пошто не може да се нађе памук, сељанке су само за веш употребљавале кучину од конопље и ткале тежињаво платно, па су ткале тежињаве летње сукње, а за мушкарце ткале су тканину за летње панталоне. То су фабрале неком тежињавом плавом бојом, па кад погледаш сви смо плави, обућа била је гумена од камионске унутрашње гуме и свињске коже.

Омладина, посебно девојке и момци, снабдевали су се од црне берзе: момци су узимали половна одела и половне ципеле, а могло је да се набави и штоф за одело све са цугером, али то је било тако скупо да боли глава. Девојке да би се мењала рекла, сукње, мараме, то би им било као принова, њихове мајке су са црноберзијанцима трговале. Црноберзијанци доносили су реслове од свиле и цица, а то је било јефтиније од новог штофа. За мушкарце,

наравно, има пуно неких који нису могли то да купе, за храну нису имали. Омладина која је играла у колу набављали су дрвене тракале: у Мишљеновцу то је радио Бора Коцкар не за новац искључиво за брашно; он је тракале радио од суве букове даске изрезане на парчад дебљине 2 цм а дужина је дужина стопала. Говеђом уштогљеном кожом повезивао је ову парчад одозго, укрштао каише па се закопчавало и тако су млади долазили на игранку, па кад отпочну играти оно само треска, такво је било време.

Иначе, народ се придржавао обичаја. Славило се, славе су биле, свадбе. Народ је ишао у цркву, па и на пијаце. Били су и вашари али слабо, људи су сејали шећерну репу, па су покушавали кувањем да заслађују врућу ракију, па су покушавали да исте пеку у казанима – ракију – не вреди, јесте слатко али мирише на земљу. Шећера није било уопште!

Народ је у тим временима тешко одлучивао да путује у друга села јер је могао да се сретне са четницима, они су одмах тражили легитимацију или објаву, па кад виде да ти ниси из тог села, почне обична процедура зашто си дошао, каквим послом и код кога. Оно што си рекао мора да се провери, па ако си слагао, ти си курир, па претрес, па признај, па и батине! Кад путујеш возом, ту су немачки војници који шетају вагонима, траже легитимације. У Кучево кад идеш – Кучево ограђено бодљикавом жицом. Има капија, на улазу стоји немачки војник стражар. Зато је народ – барем Мишљеновчани – одлазио у Раброво на пијац: ту нису били Немци, а четници нису могли да легитимишу сав народ на пијаци. На том рабровском пијаци срили би се са рођацима из околних села и тако су се виђали и поразговарали.

Ако би се у селу десила крађа од ситне или крупне стокe неком домаћину он није имао коме да пријави крађу, једино четницима јер полиција није било, тако је то ишло негде до октобра 1944. године.

Од тог датума почели да се јавно јављају партизани.

Начелство је наредило да сви грађани предају легитимацију на оверу у начелству, па да се врате легитимације прикупљене и послате, међутим начелство не враћа оверене легитимације: прошао месец дана, народ навалио на општину, треба да путује, нема никакву исправу. Одмах писана је објава, у тој објави поред имена и презимена даје се и лични опис тако да је то било тешко изводљиво. Милан одлази у Кучево да донесе неоверене легитимације; обратио се начелнику да народ не може никуд из села без документа, одмах је сумњив, начелник ће Милану – донеси 300 комада кокошијих јаја па ћеш добити! Милан ће начелнику: – Па начелниче, нисам ја кокошка, па да носим јаја, ја ћу народу да дајем нове легитимације! Вратио се Милан из Кучева, долазе људи да виде да ли је Милан вратио легитимације, Милан вели: – Тражи начелник јаја па да ми врати, од данас који хоће легитимацију нека донесе само фотографију и добиће легитимацију. Чуо то мишљеновачки свет па навалио и за 4-5 дана карте односно легитимације скоро издате. Најтеже је било налепити фотографију ту су били ангажована још 2 човека који су помогли око тога. Чуо начелник да Милан издаје легитимације и позвао га: „Милане, ти издајеш нове легитимације“. Милан: „Да, начелниче, ви оверавате за јаја, а ја издајем за ракију“. Сви у селу добили су нове, а оне старе никад нису враћене. Други пут позван Милан у начелство због вуче дрва Сишао Милан у Кучеву из воза и упутио се у начелство, кад пред начелством има доста света. Упитао је неког кога је срео шта се овај свет скупио, онај му каже да ту има неки побивени партизани. Међу тим светом и начелник. Милан ће: „Г. начелниче, ви кажете у Мишљеновцу има партизана, али су живи, и код вас има их, али су мртви“. Начелник одмах уђе у начелство, а за њим Милан. Начелник ће Милану: „Нема конференције и

више немој да долазиш, ја те више нећу звати.“ Тада је био месец јануар 1944. године.

Ти партизани притајили се на Кучевским салашима, командир био им је Велимир Дамњановић Тата, откривени су и пријављени четницима. Четници су их напали и убили су четворицу који су мртви донети пред начелство. Ухваћен је и Велимир и једна партизанка, и они су стрељани касније. Тих дана откривени су Живојин Поповић и Милоје Милојевић у неком бункеру у шуми – потес Басаре. Жика је био командант одреда, а Милоје курир. Живојин је ухваћен, а Милоје је побегао и извукао се.

Једног дана долазе четници озебли, у општину, а тада је био толики велики снег и зима. Кад се мало огрејаше, један од њих извади неку хартију и пита за Јована Ранковића и Драгутина Ранковића зв. Чуљи. Било је ту у канцеларији 4-5 њих који кажу да ти људи живе у кућама у засеоку Мишљеновачком Дубоки Поток. Ту се стрефио Радисав Перић из Дубоког потока, они су заједно са њим пошли: нашли су прво Јована: убили су га у бункеру, у оберу спрам Лукићских воћа. Драгутина су дотерали у општину и стрељали га.

Формира се нова власт за председника постављен је Чедомир Радовановић, а за његових заменика Станко Рајковић и још 10 одборника Љубомир Перић, Стојадин Миловановић, Милентије Перић, Чедомир Перић и др. Кад је пролеће дошло за команданта одреда постављен Милоје Милојевић, а Жика је убијен. Милоје осиливши се почео је да мења власт, а сиромаш Чеда нашао се на великој муци. Начелник га притиска за испоруку меса: у 43. години није испоручена ни једна трећина од задужења, док Милоје му припређује: мора да напусти власт. Једног јутра Чедомир долази у канцеларију, затекао ме је самог, вели: – Синовче, ноћас неко је ушао у двориште код мене, чукао на прозор, звао ме и саопштио ми је ако не напустиш власт за 10 дана убићемо те! Рекао сам му: – Милан

се спасио лако, али ти тако не можеш. Вели Чеда: – Има лекар у Пожаревцу кога познајем, па нешто да измислимо. Био Чеда у Пожаревцу код лекара, добио уверење о неспособности. Скупио одбор и одбор га је рарешио. На његово место постављен његов помоћник Станко Рајковић који је био до ослобођења Кучева.

Станко је био човек миран велики радник. Вели: за време мира никада се не би сетили за мене да будем председник, а сада ме постављају када се губи глава, знам ја како ћу! Станко се није жалио да му узнемирују партизани, срески начелник навалио на општинску управу да се месо испоручује за Немце. Станко упућује позиве свим домаћинима да измире своје обавезе; нико се не одазива. Начелник позива Станка у Кучево и прети: уколико се обавезе не измирују известиће окупаторске власти и они ће извршити наплату путем казнене експедиције.

Почетком јуна исте године у село дошли су четници Крсте Рончевића. Са тим четницима и неки Руси у летњим оделима. Ти четници до тада никад нису долазили у село. Доласком у канцеларију зачудио сам се да испред општинске зграде у хладовини испод бреста постављени су клупе и астали; на тим клупама седе Мишљеновчани Драгољуб Јовичић, Стојан Тихомировић, Станко Перих Станојлић са још два непозната четника. Сви пију ракију из литра, водили су разговор да о томе да су у свим насељима постављени команданти села – само у Мишљеновцу нема. Стојан Тихомировић предлаже присутног Драгољуба Јовичића, он одбија говорећи да има доста под кукурузом и под пшеницом све око 20 хектара, па предлаже Богољуба Вељковића: да је мало млађи од њега, поштен и добар као човек. Одмах је послат један који је био у општини као стражар да позове Богољуба. Дошао Богољуб: они му саопштише зашто је зват. Вели Богољуб: – Не смем, убиће ме Милоје! А кад му Крста рече да ће добити чин капетана Богољуб прихвати.

Богољуб од кад постаде командант обављао је послове и оне које су се тицали председника Станка, тако да је Станко почео слабо да долази у општину. Богољуб је припремао и мобилисао војне обвезнике за попуну четничких јединица у борби против партизана, а тада су се водиле борбе у околини Књажевца. Извршавао сва четничка наређења; што се тиче испоруке меса Немцима све је то стало, тако је Богољуб чинио све до 14. или 15. септембра. Ухваћен од партизана, стрељан је.

Радио сам у то време као општински деловођа Општине Мишљеновачке. Долазећи на посао у канцеларију око 8 часова, приметио сам – источно од зграде општине под великим дудом два човека, чуче, између њих је сандук; они не мрдају – одем под дуд на 3-4 метра од тог сандука. Схватио сам да је то радио-апарат који емитује најновије вести на српском језику.

На совјетској територији не постоји више ни један немачки војник, Немци одступају, сада су у Молдавији...

Непознати четници лупише руком у радио незадовољни и видевши мене повикаше: – Ко си ти, бре? Послао те Милоје овде?! Преплашен ја им кажем да ја вршим дужност деловође овде у општини. Зрнић – тако се један од њих звао – ухвати ме за руку па право у канцеларију. Међутим, Станко Перић испрси се испред мене и Зрнића вели: – Где водиш тог дечка? Тај дечко помаже овом селу, да није њега да напише нешто што народ тражи, нико не сме од Милоја да буде ћата, његов отац био је на Солунском фронту, пусти дечка!

Он ме пусти, а ја беж' кући.

Једног августовског дана дође у село немачка казнена експедиција у једно 10 фијакера – ти што су довели Немце, одмах су се вратили. То је била немачка фелд-жандармерија са оним металним таблама које су носили на грудима. Искочише из фијакера, одмах се разиђоше по селу;

остадоше. Само два Немца један крупан и старији а други млад, висок у новој немачкој униформи. Тај млађи знао је немачки и наш језик и преводи оно што Станко говори. У тај мах жандарми почеше да доводе крупну стоку, Станко се заплака и вели: – Господине, немојте да узимате ову крупну стоку, та стока служи за рад, даћемо ситну стоку. Онај преведе оном, а онај ће: – То сте могли до сада, а сада је то теже. Ми ће да узмемо крупну стоку, ви ако не желите клање извршите замену под једним условом. Сву стоку што данас узимамо све ће да вежемо у Кучеву на ва-шаришту, и ми немамо чим да хранимо, ви би требало да у току сутра или прекосутра дотерате ситну стоку или ју-над на замену. У том тренутку један Немац води краву Михаила Мишића, крава крупна и високо стеона: жена Михаилова Станица иде за кравом и моли: – Немој, бре, да закољете, крава стеона. Командант кад виде ову краву издра се на оног што је води, овај преведе стеона. – Овакве краве не узимају се, то је приплодна стока. Немци кренуше и отераше стоку. Дошао народ, Станко виче: – Ако желите да спасимо ову стоку, одмах сутра да дате онолико колико сте требали да дате у 1943. као и за ову годину, ако нећете да дате за два дана, извршиће се клање узете стоке.

Сутрадан народ почео да дотерује стоку пред општин-у, тако да за тај један дан накупило се толико дебели оваца и овнова јунади да се стока тера за Кучево.

Сву ту стоку отерали су људи чију стоку узели Немци да предајом ове стоке поврате своју. Немци су сву доте-рау стоку на колској ваги мерили и узето је онолико коли-ко је био дуг. Оно ситно преко задужења враћено селу, то је била последња испорука мяса окупатору.

Задње немачке јединице повлачиле су се око 10. окто-бра 1944. тако да немачка пешадијска дивизија ноћу ушла у Мишљеновац, разместили се по кућама, вукли су са со-бом и болницу са рањеницима. Ујутру кад смо устали

немачки војници спавали су свуда по шупама, шталама, испод стабала у плеварама. У нашој кући засели су у једној соби и на столу била је централа за везу, у ходнику изули кожне чизме а обули плитке ципеле. Двоје су дежурали а двоје спавали. Одмах су тражили млеко и јаја. Ја, брат и снаха одмах смо потерали стоку, изашли смо путем према шуми уз Зукву. Након што су Немци из села отишли, после један или два дана, наишле су руске пешадијске трупе које су два до три дана пешке наступале према Пожаревцу. Приликом доласка руских трупа народ је износио и нудио војнике пићем. Руси су се коректно понашали, народ је осећао слободу.

III поглавље

ОСЛОБОЂЕЊЕ И НОВА ВЛАСТ

Руске трупе су отишле одмах из Кучева. Долази на коњским колима новопостављени председник Среског одбора Драгутин Перић и правник Ратомир Дабић. Док се је свет сакупио Дабић је са једном кантом и црвеном фарбом исписао на фасади општинске зграде парољу „Живела Федеративна Народна Република Југославија“.

Драгутин извади из цепа хартију – списак лица која се предлажу да буду у селу Народна власт.

Списак је сачинио Милоје и дао Драгутину да га на збору обнародује, што је и учињено. Одборници: Михајло Милојевић, Милорад Милојевић, Миша Станојевић, Стојадин Миловановић, Бранко Николић, Живота Николић, Станислав Мишић. Председник одбора Миша Станојевић.

По наређењу Милоја Милојевића, сутрадан доведен је Чедомир Кокорић деловођа из Мустапића да сачини списак лица који ће бити мобилисани и послати у рат. За мене је то био знак да новопостављена не жели да ја више будем деловођа.

Сачињени списак је обухватио 1909-1925. годину: укупно 82 лица. Највише било је 1920-25; то су млади људи неискусни. То су били све сељци који пушку видели јесу, али код других у рукама, никад пушку нису употребљавали. Тада им се указала прилика да се без обуке у борби упознају са пушком.

По ослобођењу Пожаревца Милоје Милојевић је постављен за команданта подручја. Тада је почео да се одужује јатацима и симпатизерима.

Ево списка лица која су мобилисана, али су по одобрењу Милоја враћена кући: Драгиша Марковић, Душан Милић, Јован Сандуловић, Војин Стевић, Бора Грујић Шваба.

Лица која нису мобилисана одређена су у милицију и то су: Александар Спасојевић, Живковић Живко Мика, Живковић Живко Бели, Лазар Ж. Лазић, Драгиша Миловановић, Миодраг Обрадовић.

Лица која се нису одазвала мобилизацији а нису погањани од стране народне власти су: Момчило Голубовић, Јерослав Јовановић, Стеван Марковић, Радомир Рајковић.

Накнадна мобилизација била је после 2-3 месеца. Интересантно је поменути како је и ко мобилисан. Мобилисано је само троје а то су, Витомир Раденковић Тоне, рођен 1926. године, Живојин Лукић 1927. и Живорад Пајкић 1927.

Многи су имали 27. година, али нису мобилисани; мобилисани су момци из сиромашних породица, скоро дечаци, и углавном они који нису били партизански симпатизери.

Милоје када је постављен за команданта подручја разбашкарио се и поред живе жене и кћери, жени се неком девојком из околине Пожаревца. Његова жена Љубинка, нема куда, мада је због Милоја много пропатила; а ето, он је оставља; није више за њега. Ћерка Цвета је млада, није за удају, тако да су Љубинка и Цвета биле у кући свекра и деде Милорада све до Цветине удаје... Сутрадан саопштено је свима који су на списку да се тог дана јаве у Кучево срезу, што су и учинили. Постројени по два улазили смо у једну канцеларију. Један проседи човек уписивао нас је како смо редом улазили само име и презиме више ништа. Када је извршен попис саопштено нам је да одмах сутра идемо у село Божевац. У Божевцу био је штаб 25. дивизије. Та дивизија имала је три бригаде – шеснаесту, осамнаесту и 19. бригаду. По реду све нас је прозивао и пола у осамнаесту, а пола у деветнаесту распоредио. Новомобилисани су упућени одмах за Велико Градиште. Ја

сам припао четвртом батаљону 18. бригаде. Смештени смо у згради Гимназије у Градишту. По распореду у Божевцу мој брат Живота припао је заједно са мном тако да смо били у истом воду и чети. Једног дана постројише нас у дворишту гимназије и кренусмо право путем према Млину. По изласку из Градишта била је нека утрина где су биле пушке маликерке све подмазане у товатну маст – нове, сваком је дата пушка и да очисти исту од масти.

Сутрадан кренусмо из Градишта све пешке до изнад села Цветке. Целог пута прскала нас је ситна киша; сви смо били мокри, преноћили смо у Жабарима па заноћили у Крагујевцу. Одласком из Крагујевца код једне железничке станице скретосмо са пута, па преко пруге и прво узбрдо попели се на брдо. Чује се борба између Немаца и Руса, а види се помало Краљево. У Краљеву су били Немци, а свакодневно авиони су тукли баш Краљево. Испод нас за један километар било је село Цветка, у њему Немци.

Народ уместо славља за слободом прављења и изражавања честитке руској армији и партизанима који су успели у неједнакој борби да победе Немце и донесу слободу, заћутао је јер нова власт потерала је у рат њихове синове и унуке на кланицу да ослобађају неослобођене крајеве Југославије. Знали су да ће бити жртава, ето тако је дочекана слобода – само мук.

Народ је тек прославио оног дана када је Немачка потписала капитулацију, а то је било у мају 1945. године.

Рат је престао, Југославија и Југословени су слободни.

Власт доноси 1945. год. Закон о аграрној реформи. Тим Законом узимано је земљишта сваком сељаку који има преко 30 ха зиратне земље. У Мишљеновцу је примењен само над имовином Драгољуба Јовичића. Узето му је око 2 ха зиратне земље и неки део шуме.

Аграрно интересантни били су – Михајло Милојевић, Станко Ј. Перић и Светозар Перић Крца. Михаило је

добио 1,20ха иза Шљивица, Станко око 0,40 ара у Бари, а Светозар неку шуму у Басара.

Интересантно је напоменути да није било могуће применити аграрну реформу на Драгољубу Јовичићу, јер Драгољуб имао је укупну имовину 28,0 ха све са шумом и неплодним земљиштем. Тада Драгољуб није смео да гукне, тако је време било. Народ се бунио и сумњао да ће доћи до апсолутне колективизације, али срећа није дошла; свакодневно су биле нове вести. У село су долазили, из среза, активисти, који су агитовали и проповедали ново време. Сељаци неке изјаве никад нису чули нпр. *колективизација, национализација, сабоџажа, народни непријатељи, провокатори, ђа кулаци*, итд. До тада је народ снабдевала црна берза; она је забрањена. Народ још више осиромашује, држава се бави исхраном градова и док одевањем сељаци све дубље улазе у беду, води се пропаганда обнова земље. Али то је обнова градова који су порушени док то на селу не важи. Тек 1948. почела је изградња домова на селу, то је зидано и покривено. Има неких домова који стоје онакви како су сазидани и остали незавршени незавршени до данас.

Сви првоборци који су живи дочекали крај рата – ослобођење и победу од стране државе произведени су у официрски чин капетана, а награђени су са партизанском споменицом, а уз споменицу и по 1.000 динара, и пензионисани као пензионери лепо су живели. Људи су им се дивили, вртели главом; посматрали су их, нису могли да верују да су то ти људи који су се скривали у мишје рупе, а данас ето лепо и мирно награђени шетају.

Власт је била широкогруда и хоће да награди све оне који су помогли народно-ослободилачки покрет – партизане који то докажу уз потврду неког од првобораца, а нарочито Милоја Милојевића (он је од државе добио веће право од осталих првобораца јер је био последњи командант Пожаревачког партизанског одреда), почели су

да се стварају „проводације“ који су били њему познати и предлагали тог и тог за право на остварење борачке пензије. То је толико узело маха, само зато што је партизанима дао једанпут вечеру неко хоће партизанско-борачку пензију. Народ се чудило како овај постаде пензионер; нико није могао ништа. Јер партизани су били у илегалу, то само знају они који су живи и вечерали код њих и нико други. Многи су тако пензионисани и кад се отпочне разговор са таквим пензионером, он кад почне да то објашњава као да је комуниста из 1918. године, а ако неко у разговору хоће да га исмејава, одмах се љути и припређује за омаловажавање народно-ослободилачке борбе.

У Мишљеновцу били су корисници овакве пензије Михајло Милојевић, Петар Шоргић, Радомир Перић Шмит, Миодраг Спасојевић, Мара Николић и Лалко Спасојевић, и Александар Спасојевић који је *добрио решење да је пензионисан истиој дана згазио ља је воз*, али његова ћерка Цура Милошевић имала је доживотну новчану потпору.

Одмах 1945. године формиране су омладинске бригаде које су учествовале на изградњи Ауто-пута Братство-јединство Београд-Загреб. Те бригаде су учествовале свуда по Југославији на изградњи путева и пруга. У то време израђена је пруга Кучева-Бродице. Такве бригаде су постојале до 1965. год.

Сељаци су се бавили земљорадњом као и раније, гледали су своја посла. Очекивало се да ће доћи бољи дани, да ће имати довољно робе за кућне потрепштине, али то је ишло споро; петролеј, дуван, со држава обезбеђивала је, па и ексере за поткивање стоке, али је слабо обезбеђивала текстил. Било га је, али плански дељен за новац неким, па други пут даван истима.

Власт је хтела да има препис катастра Мишљеновца и ко ће то да уради наравно – ја. Једног дана неки Остојић геометар донео све скице и сумарник катастра за Мишљеновац и обрасце у који ће да се уписују парцеле са свим

елементима број парцеле, површина, култура и м. зв. Позвали су мене у м. к. и Михаило председник ми објашњава да то се треба преписати Остојић вели да је донео и скице ако је потребно: тај посао не може да се обави пре од месец дана. У то време био је месец јун, копање, кошење, сезона. Ја кажем Михаилу да мог оца не тера на акцију са запрегом док ја не препишем и на име мога рада да ми додели за једне панталоне приликом дељења индустријске робе. Михаило је пристао. Остојић и ја отишли смо у салу задружну где је тај материјал био остављен, скоро ручак. Видим да се Остојић прилепио уз мене, одемо на ручак. И ја следећег дана починем препис: прва парцела је Светомира Обрадовића, код Бучиног гроба, одатле је почео промер. Преписао сам цео катастар у Мишљеновцу: има 8.000 парцела и још нешто више, заборавио тачно колико, прошле су године. Онда се десио један несвакидашњи случај: Живота Жица Тихомировић као војник напустио војску, побегао и скривао се у мишљеновачкој шуми: зашто је то урадио мени је непознато. Тих дана је било притисака нове власти: све за обнову, једни на извлачењу дрва, други на акцији сече дрва. Трећи на трећим акцијама, које су трајале по 3 месеца без надокнаде, чак су људи слати и у Сарајево. Притисак за испоруку пшенице, испоруку сена. Не знаш шта да се ради: *то су били црни дани али се издржало*. Мени за препис катастра нису дали текстил за панталоне и одмах по завршетку преписа мој отац добио решење за акцију 10 дана на извлачење метрова из шуме: са по једном кравом и једним колима и Митом Тихомировићем.

У селу за време рата и после рата била је дућан; ми смо у селу ту продавницу звали *загруџа*, продавац у задрузи нико други није могао да буде само члан партије. Такви нису били никад на акцији, нити су били, не дај боже, на војној вежби. За њих то није важило, увек су се правили важни, а њих је и власт ценила па и штитила у

односу на остале, који нису били партијашаши. Они су били људи првог реда. Почели су да примају своје жене у чланство, па су се и те жене правиле важне: оне су биле у АФЖ. За празник жена 8. март приређивале су у селу славље. Такве су људе прво запошљавали. Преко комитета.

„Веза“ је радила пуном паром: прво је било прасе и балон вина, па онда крмача, па теле, и на крају 1000-2000 марака, ништа без „везе“.

Држава је одмах позвала резерву на вежбу, – 1948. године када је настао сукоб са СССР-ом и његовим сателитима, тако да су 11. августа упућени на вежбу Славко Тихомировић, Живота Голубовић, Милош Жикић и Михаило Лукић, сви смо били у Зајечару, а можда неки и на другом месту. Педесетих година два пута био сам на војној вежби све у Кучајни, били су и други, али никако три пута. Зафркавали су ме да сам био лош војник, зато су ме, наводно, позивали.

Кад је реч о мом војниковању објаснићу, демобилисан сам 1. априла 1947. године: специјалност „штабно особље“ – деловођа, а из јединице 8. кордунска дивизија писар у персоналном одсеку.

ОТКУП – ОБАВЕЗНИ

Од стране државе формирано је министарство за државне набавке при републ. влади. Министар је био Тома Гранфил. То министарство је вршило планирање колико хране треба за исхрану градова и војске и које и тако је задуживало срезове, а срезови насеља. Држава је захтевала пшеницу, кукуруз, кромпир, месо, ситне или крупне стоке, дебеле свиње, ливадско сено, сламу и овчију вуну. У насељима су формиране комисије које су имале задатак да добивено задужење расподеле на сеоско становништво јер сваког знају, да може то и то да испоручи држави. Домаћинства су распоређена по категоријама од нуле па 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8. Нулта категорија су безземљаша, друга сиротиња. Разврставање је вршено на бази земљ. фонда – величине укупне површине. То би било средњаци, јачи средњаци, јача домаћинства и богати, али узимано је у обзир и економско стање. Приликом разреза у комисији су били Михаило Милојевић, председник, Драгослав Лукић, секретар М. О. и Чедомир Перић, Александар Јовановић и Милентије Перић. По извршеном разрезу издавана су решења о задужењу шта треба и колико да испоручи и тако су сељаци испоручивали, а као надокнаду добивали су бонове: са њима су пазарили из продавница уместо новца. Ако се примети слаба испорука Срез шаље активисту да погура испоруку и тако су сељаци приморавани, сељацима је запређивано ако не испоручи што је задужен биће конфискован или иде у затвор.

Како је утврђиван принос објаснићу начин како је до тога долазило? Пример – пшеница – на три или четири

дана пред жетву долазе из среза у село један или два активиста: са собом доносе *метровку*, то је дрвена направа величине дужина и ширина су једнаке што чини један квадрат 1 x 1 м, узимају неког из комисије, и са њим утврђују узорке на најмање три места. Узорке су узимали из Милатковца, Трскара и Ливада. На овакав начин пролазећи преко жита кад наиђу на добру пшеницу, спусте метровку у пшеницу и пожању оно што метровка покрива; вежу у сноп и тако још два пута посебно труне саки сноп и отруњену пшеницу мере на кантар и на бази те мере утврђује се принос по 1 ха за цео атар.

Пример – кукуруз: узорци су узимани као код пшенице Милатковац, Трскар Ливаде. Како је кукуруз тада сејан на оцаке, исто долазе из среза активисти узимају из села два, три човека који са собом понесу по један цак: они ухвате једну врсту па са оцака на оцак крше клипове и стављају у цак, али сваки клип броје: оно што су обрали круне и мере на кантару. Путем некаквог рачуна добијају принос по 1 ха. Тој комисији оправдану примедбу нико није стаљао: узорци су узимани само са 1., 2. и 4. класе земљишта – ту су приноси већи него у 5, 6, 7 класи барем за 4-5 пута. То су људи из комисије знали, али нису хтели да се замерају активистима и тако се то одражавало на сељацима јер су морали да испоруче до последњег зрна пшенице и кукуруза. Срез је прогласио Мишљеновац и Мустапић као житородна села! Нико од чланова партије није објаснио срезу да Мишљеновачка имања леже 80% на стенама и камену и да су ту ниски приноси и да такво село не може бити житородно.

Месни одбор са председником Михаилом Милојевићем и секретаром Драгославом Лукићем, марљиво су извршавали наређења среских власти: *никад нису имали неке примедбе.*

КУЛАЦИ

Ову реч су употребљавала лица која су долазила из среза за домаћинства који су имали мало више земљу наслеђену од њихових предака или женидбом добивену као мираз. Ти људи шта су могли него да обрађују ту земљу, на њихова домаћинства посебно је обраћена пажња од стране власти и комисије за обавезни откуп, задуживани су *и́ако да боли глава, јадни људи и цела породица борили се да измире обавезе.*

Над тим породицама се вршила освета и својеврсно иживљавање над недужним јадним људима; све су то издржали.

СЕЉАЧКА РАДНА ЗАДРУГА

Основана марта 1949. год. носила је назив СРЗ „Милојевић“ Мишљеновац.

Чланови задруге били су: 1. Михаило Милојевић, 2. Милорад Милојевић, 3. Драгослав Лукић, 4. Ђорђе Живковић, 5. Видоје Обретковић, 6. Љубомир Станисављевић, 7. Радомир Марјановић, 8. Милан Стевић, 9. Драгољуб Раденковић.

Чланови задруге приликом уписа унели су сву своју имовину као и стоку, а од пољопривредног алата унели су запрежна кола и сав ручни алат и тако удружени створили су добар фонд оваца, док код крупне стоке слабије. Купили су пар коња и набавили пар тешких волова. За те волове говорило се да су узети неком сељаку из Нереснице (зашто и како није познато). Као задруга била је ослобођена од плаћања пореза, а у Кучеву је отворена нова продавница само за чланове задруге. Имала је сву роба па и текстил, тако да је задрузи и задругарима држава изашла у сусрет.

Задругари стварањем овчијег фонда, нису имали своју економију, тако да су узели на силу без надокнаде празну кућу са свим објектима за крупну и ситну стоку тзв. *Арсину кућу*, власнице Наталије Марковић, оvd. И ту се сместили. Одмах су отпочели градњу Економије крај друма на крај села, на парцели Милорада Милојевића, грађена је штала за крупну стоку, док су у Зукви направили живинарник сав од дрвета. Грађу за оба објекта секли и вукли из приватних забрана, власници забрана нису смели да им оспоре; за задругаре нема закон. Тако су радили и

одржали се можда 4-5 година и растурили се. Стални управник био је Драгослав Лукић, деоба плодова дељена је на трудодане: испада да они који хране стоку, управник и књиговођа, имају највише трудодана, од оних који раде на њиви, и њима највише припада од деобе. Таква деоба не одговара земљорадницима. Уследио је растур задруге, неки од тих задругара долазили су да им напишем нешто да не желе више бити у задрузи, те сам тако сазнавао поједности.

ЗАКОН О ЗЕМЉИШНОМ МАКСИМУМУ

Савезна скупштина је тих дана усвојила закон о земљишном максимуму. Тај закон је гласио највећи максимум зиратне земље је 10ha; породици која има више од 10ha одузима се вишак уз наплату 30 дин. по ару.

У Мишљеноцу под удар овог закон потпала су три домаћинства, Драгољуба Јовичића, Наталије Марковић и Миљка Војића. Драгољуб су одузели највише, па Наталији, а Миљку су узели око 45-50 ара зиратне земље. Ова узета земља дата је на коришћење СРЗ. Када су СРЗ пропале, држава мења закон о досадашњим задругама које су се звале „земљорадничко набавно-потрошна задруга“ у ново звање *Општина земљорадничка задруга* и уручује сву земљу од максимума на рад и коришћење без икакве ренте а и ослобођено плаћања пореза. *Из оваквог објашњења јасно се види да је држава њански најдадала сељаке и шћинила неке задруге које су никакве.*

Педесетих година држава укида закон о обавезном откупу, сељацима је лакнуло и од тада проја за исхрану је одбачена: искључиво се троши хлеб и данас проја се употребљава само по жељи породице.

Порези су почели одмах да се увећавају, а они су одређивани од ока. Створена је комисија која је вршила неке обрачуне око иметка домаћинства. У комисији су били ови: исти: Михаило Милојевић, Драгослав Лукић, Чедомир Перић, Милентије Перић и Александар Јовановић.

Порез је *толико нарастао*: с таквим задужењем изгледа да комунисти врше кажњавање житеља. Од кад су дошли на власт комунисти народ нема миран сан па ни живот, завели су порез на имовину, огроман порез на

промет пића, што произведу за кућу – ракију и вино, таксу на чокот винове лозе, таксу на запрежна кола. Сељаци да би умањили порез отпочели су уништавање винограда. Произведену ракију и вино сељаци су скривали, власт је организовала попис пића, па онда контрола, па кад пронађе контрола код неког који није пријавио или сакрио пријава властима, па дебела казна, ето зашто нема више – винограда ни воћњака.

Људи који су били у комисији сви су Мишљеновчани: знали су какав је квалитет земљишта, знали су да усеви на 6. и 7. класи лоши су и да приноси никада не могу се мерити са приносима из равничарског и квалитетнијег земљишта. Дозволили су себи да узорке узимају у равничарском делу тако да је принос наметнут сељацима. Пшеница се у Мишљеновцу највише сеје на лошијем земљишту барем 70% од укупно засејаних површина, имало је домаћинства који немају ни 1 ар земље одакле су узимани узорци, а пшеницу су сејали тамо где су имали на лошем земљишту, комисија се служила оваквим подвалама када је задуживала за порез неправилно и непоштено. Било је 3-4 домаћинства да су морали неки из породице да иде на рад у Кучево у каменолом, јадни ти људи свако јутро пешке 15 километара без обзира на временске услове, на кишу или кошаву. Комисија је те године задужила породицу Драгољуба Јовичића са 320.000 динара! То се граничило са сваком логиком и бандитизмом нове власти. Да ли су ти људи, из комисија, имали осећаја? Да су још увек живи, требало би им судити као бандитима!

У Кучеву имао сам једног рођака, он се звао Милан Жикић, радио као трговац. Жена му Наталија и њена мајка Живана обрађивале су земљу. Ја са женом одлазим код њега на славу Св. Николу, погледам ја у његов кош пун кукуруза; питам њега где м у је био овај кукуруз, он вели на салашу у Бранковашу. А јеси ли испоручио обавезу, вели јесам, па колико ти одрезали, вели 250 кг кукуруза.

Ја му кажем да су мени силом узели сав кукуруз из коша, добро вели Милан имам ја па ћу ти нешто учинити. Збиља, дао ми је доста, али недостаје, и јечам смо трљали, једва смо изашли, а помогао ми је и мој таст Воја, и мој пријатељ из Српца, Тоза Миладинов; он је био тада воденичар у воденици у Српцу, а члан је СРЗ. Ових наших пет сеоских лудака – комисија – чинили све да би заштитили себе па и пријатеље, а удовољили властима и додворили им се.

ЗАДРУГА ОПШТЕГ ТИПА

Пошто је нестала набавно-потрошачка основана је нова, општа земљорадничка задруга „Златан Пек“ Мишљеновац са насељима Мустапићем, Српцем и Љешницом. Тој задрузи уручено је огромно земљиште, била је принуђена да набави техничка средства за обраду земље, тракторе, сејалице, дрљаче, тракторске приколице, сав алат за обраду, тако је задруга купила 27 трактора и све прикључке уз трактор. Отпочела је да се води кампања за кооперацију; тада је увезена семенска пшеница из Италије и звала се *талијанка*; она је толико хваљена да јој принос достиже до 6.000 кгр по једном хектару, док наша домаћа пшеница достиже принос до 2000 кгр по ха. Оваквој причу људи су поверовали и отпочели кооперацију са задругом, прављени су уговори шта који улаже у сетву. Задруга је комбајном оврла и наплатила своје издатке у цаковима на њиви. Мишљеновчани видевши да су преварени измислише песму „Друже Тито и Јованка, родила нам талијанка, вама жито нама слама, ми нећемо више с вама“.

Задруга се бавила свим и свачим: откупом од сељака јамског дрва, багремових бандера, речног шљунка, стоке за клање. Вршила клање и месо испоручивала београдским предузећима, откупљивала живину и јаја, откупљивала шумске плодове, печурке, купину. Вршила пулпирање и продавала, бавила се повртарством снабдевала Мајданпек и Кучево. Бавила се трговином индустријских производа: имала је и такве продавнице и две продавнице за продају повртарских плодова у Кучеву и Мајданпеку, све је добро ишло док је држава давала кредите задругама. А

када су кредити укинати, задруге су спајане, па више нису задруге него пољопривредни комбинати.

Кад су задруге биле на издисају, влада је одобрила да и приватни пољопривредни произвођачи могу да имају свој трактор и прикључке око њега, а досад то право нису имали.

У Мишљеновцу први је купио трактор Милутин Мишић, син Михаила Мишића, па сви остали, када је ко могао. Тако да данас има свака кућа и породица. Врло мало земљорадника поседује трактор са свим прикључцима, трактори су толико и тако подешени да поред орања служе за превоз, јако су практични и добри, нема више да се за вучу употребљава стока; све је заменио трактор.

Од када се почео користити трактор сукцесивно се смањивала стока за вучу. Данас у Мишљеновцу врло мало има крупна стока, може се на прсте избројити; има нешто, а то су краве, држе их само због млека и сира.

Тако се десило и са овцама, људи су држали овце раније ради вуне. Највише то је била сировина за одевне предмете, појавом на тржишту индустријских одевних предмета, овце су занемарене: 99% су уништене. У Мишљеновцу, данас, 1% је оних сељака који гаје овце.

ВЕРА И ЗАПОШЉАВАЊЕ

Сељаци су поштовали веру, славили су славу, прављена су крштења, слављене су заветине, поштовани су хришћански празници, за Божић печло се печење и уносила се слама у кућу, па бадњак, за ускрс јаја су бојена, ништа им није забрањивано, али су *слабо долазили у цркву јер су знали да комунисти не воле цркву и свештенике*. Ове обичаје одржавале су породице, осим породица у којој је било чланова партије, а ако су случајно прославиле неке од ових празника то се скривало. Људи се поздрављају око Божића са *Христос се роди* а око Ускрса *Христос васкресе*, чланови партије одговарају *Иди за пријави матичару*, исмејавали су људе говорећи *Унели сламу у кућу као у свињац*. Али, ипак, ипак, нису могли да поколебају народ да се одрекне славља и обичаја. Приликом државног пописа неки од Мишљеновчана нису хтели да се запишу као Срби већ Југословени. Народ им није приговарао на овакво њихово понашање, није смео јер уколико би им нешто пребадио да су незнабошци или да им је партија таква и таква, надрљао би ако га пријаве. Постоји закон који их је штитио па две-три године робије.

За те чланове партије партија им је била мајка а Тито отац, за њих није постојао Бог – Тито је за њих Бог.

Тешко је било запослити се, није имало где, једино у каменолом или на железници. Сви који су тражили посао, то су били сељаци неквалификовани. Они што су се запослили на железници били су радници – пружни, неки су били скретничари, а неки ложачи локомотиве. Који су се запослили у каменолому били су тузачи или уситњивачи,

е сад да ли су радили од учинка или не, тада се хвалио рад од учинка, па је све било подвргнуто учинку. У селу сељаци пуном паром обрађивали су земљу, све што су засејали оврли или обрли, било је њихово све.

Држава је донела закон да се сељаци задужују порезом на бази катастарског дохотка, више се не могу задуживати комисијски. Оспорила је појединцима да се иживљавају.

Сељаци су одмах поздравили овај закон и одобрили јер порез се плаћа на имовину, а за то је једино компетентан катастар. Нема више од ока, одмах се отпочело правити цигла, па пекла, почела је изградња како је ко могао. Осећала се мало побољшање; почело је да се у селу у некој кући чује песма. Катастар је утврђивао доходак за сваког власника земље, па ако су у домаћинству били власници више њих, катастар је спајао на бази квалитета и културе, као ораница, винограда, воћњака, ливаде, шуме, израчунао доходак, док пореска управа је задуживала власника онако како је држава донела проценат задуживања на бази дохотка. Држава је сваке треће године повишавала доходак наравно и порез, тако су радили све до њиховог распада.

По спровођењу закона о земљишном максимуму, у селу су сељаци причали да је загарантована приватна својина све до 10ha. У то време отворен је извоз у стране земље, а нарочито месо, тако да су сељаци отпочели да више тове јунад и производњу белих свиња. У Пожаревцу отпочела је да ради Нова кланица и била је потребна сировина, а то је жива стока. Отпочела је акција од стране власти за товљеницима белих расних свиња, сељацима су понуђене супрасне крмаче, цена је била висока тако су сељаци слабије прихватили ову понуду. Неки који су прихватили понуду склапали су писане уговоре прихватајући све услове из уговора, а и цену узетих крмача, док други уговарач имао је обавезу да сав произведен приплод преузме који је преко 25kg по тржишној цени. Сељаци су

произвели уговорене количине и желе да врше испоруку да би прво умањили дуг из уговора, међутим кланица у Пожаревцу не поштује уговор и неће да преузме понуђене количине стоке, стоком се снабдева из Бугарске по нижим ценама. Јадни људи обраћали се свим надлештвима, па и суду, тај суд се оглушио о права тужиоца и никада није донео пресуду на штету туженог. Међутим, ти сељаци су утуживани за дуг, и обавезни су од стране суда да плате дуг ј са каматом.

Приватни сектор био је кост у грлу оваквој владавини. Сељаци, занатлије, и свако други који се бавио ма каквим приватним послом, сви ти људи су уништавани преко опорезивања, и сваке године било је све мање приватних занимања. Млади нису имали где да науче занат и тако су неки занати занавек нестајали. Данас на селу нема ковача, кројача, качара, ови занати потребни су сељацима. Данас има изузетних бравара њих два-три; они се не баве својим занатом; запослени су у приватним фирмама ради радног стажа, ни ова држава данас није регулисала питање занатлија; опорезује их као и пре. Осамдесетих година догодило се чудо: Комунистичка партија Југославије распала се, хвала богу – нема више комитета у којима се доносе одлуке и решења о животима Југословена. Неки људи били су задовољни распадом комунистичке диктатуре, али ипак власт у Србији држе комунисти, неки који су били на власти тада говоре, *ми смо дошли на власти крвљу и крвљу ћемо и отићи*.

Пошто је владавина комунизма престала, можемо да упознамо евентуалног читаоца са лицима која су у ратном вихору страдала од априла 1941. до маја 1945. године.

Изгинули су: *од Немаца*:

– Миладиновић Жика, априла 1941;

– Илић Радомир Раша.

Погинули су у Раброву за време немачког бомбардовања пијаца 1941. бамбадава:

- Чедомир Вујчић,
- Маца Милуновић,
- Јана Стојичевић.

Стрељани су у Пожаревцу:

- Цветко Илић, 1943,
- Светомир Лазић, 1943,
- Живота Стефановић, 1943.

Погинули су борећи се против Немаца:

- Живота С. Лукић, 1944,
- Војислав Маринковић, 1944
- Живко Вујчић, 1945
- Станоје Перић, 1945
- Живота М. Лукић, 1945
- Живота Ч. Перић, 1945
- Живота В. Станојловић, 1945
- Иван Рајковић, 1945
- Миле Лалин, 1945
- Жика Живковић, 1945.

Партизани су убили:

- Станисава Перића, 1941
- Селимира Страхинића, 1942
- Велимира Станојевића, 1942
- Војислава Грујића, 1943
- Славка Лазића, 1943, и
- Богољуба Вељковића, 1944.

Четници су убили:

- Јована Ранковића, 1944
- Драгутина Ранковића, 1944.

Вујица Милојевић погинуо у борби 1942. године од Добровољаца.

Љубивоје Милошевић умро у заробљеништву.

Од последице рата умрли су:

- Милан Милојевић кући 1946. године,
- Драгутин Мишић, 1960. године.

ВИШЕПАРТИЈСКИ СИСТЕМ

По распаду Комунистичке партије Југославије одмах почеле су да се стварају нове партије као нпр. *Српски њокрећ* *обнове*, *Демократска партија*, *Радикална партија* и друге; међу њима Милошевић од комунистичке партије ствара *Социјалистичку партију Србије*, чији је председник, и отпочиње владавина социјалиста. Све друге партије су опозиција. Социјалисти су били толико јаки да су на изборима побеђивали и таквом победом оснивали искључиво владу социјалиста. Наравно да су се бивши комунисти договорили да република Црна Гора буде у заједници са Србијом. Државно име Југославије, сва знамења ове државе била су из комунистичког система, химна, застава са петокраком. Народ је очекивао неку бољу промену, али стари комунисти су се чврсто везали за Милошевића јер у њему су препознали једног чврстог младог човека, а још комунисту. Плашили су се лично, па и обрачуна и на овај начин спасли су своју кожу. Милошевић је срушио у Војводини аутономаше, а на Косову хтео да заведе ред, заказивао митинге и на њима се показивао и представљао као човек Србин, и обећао је народу да ће завести систем демократије, и *шведски стандарг*: народ је све ово прижељкивао.

На селу тих дана обављен је сав сељачки посао, али је село остарело. Млађи људи су радили по предузећима у Кучеву, Пожаревцу, Мајданпеку, па и Београду. Други су још седамдесетих година оставили старије родитеље кући на селу, е тако су се виђали у селу и пољу старији седокоси старци. Тада се није оскудевало низашта у селу. Купљен је велики број трактора, сејалица, косачица, па и

комбајна за пшеницу; тада је био председник владе Анте Марковић. Плате за све уредно и на време, у односу на марку биле су до 2.000 марака наравно у нашем новцу. Пензије биле су толике да су подмиривале пензионере јер су редовне, а могло је да се живи од њих. Анте Марковић био је врло способан човек, показао се као демократа и одличан економиста.

РАСПАД ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

СФРЈ распала се много горе од оне Краљевине Југославије, стара се распала немачком окупацијом, а нова се распала од неслоге међу републикама и захтевима за самосталност и независност. Распад нису желели Срби и Црногорци, телевизија је приказала расправу између делегација република које су предлагале конфедерацију, независност у оквиру Југославије. То су предлагале делегације Хрватске и Словеније мирним путем; Срби и Црногорци на то нису пристали. Делегације које су предлагале самосталност напустиле су расправу говорећи – онда биће крви. У то време била је Југословенска армија; у тој армији били су измешани војници на одслужењу војног рока, а исто тако и командни кадар у већим командним јединицама. У овом случају нема напада агресора са стране; ово је питање међусобне политичке игре где је било крви. Ову игру су отпочели Словенци: једна јединица ЈА упућена је из Словеније на границу италијанску или аустријску са оружјем без муниције; војници су носили пушке празне Словенци су напали ту јединицу са приватним оружјем, па и ловачким пушкама, знајући да војска не може да пружи отпор; хватали су војнике и по неке убијали, нарочито Србе, па и Хрвате, све официре похватили и затворили. Штампa је објавила број ухапшених официра: народ се згрануо питајући да ли је могуће да Словенци убијају Србе? Па Срби су их ослободили од аустријске доминације у првом светском раду. Многи Срби оставили су кости у Словенији гонећи Немце, ослобађајући Словенију у Другом светском раду. Зар су Срби били окупатори у обе Југославије? Словенија је –

победом ЈА – хитно призната као независна држава. То значи да је Европа била заинтересована за брзи распад Југославије.

Хрвати су одмах и они отпочели ратну игру. Први инцидент направили су Хрвати што су на Карловачком мосту сачекали камион пун војника ЈА и поубијали Србе. Срби су се брзо организовали да не дође до трагедија из Другог светског рата: да буди клани и бачени у јаме. Брзо су наоружани и супротставили се хрватским фанатизмама. Хрвати су одмах отпочели блокирање војних касарни и нападе на исте. Војници су се бранили колико су могли, али морали су да се предају. Хрвати су одмах наочиглед војника стрљали официре, а војнике пустили. Међутим, било је војника из свих република у касарнама по градовима Србије; сви су отпраћени у своје републике без икакве присиле или тортуре. Хрвати су доста војника стрљали Срба, верујем да је то негде записано можда и објављено. Хрватски официри брзо се нашли у хрватским војним снагама, пилоти су авионима долетели на хрватске аеродроме и тукли српске јединице. Хрвати су преузели наоружање које је припадало ЈА на територији Хрватске. А имали су и своје куповином из иностранства много раније; за то се знало, али државни врх то није хтео да спречи, тако да Хрватске јединице биле су добро наоружане, спремне за рат. Хрвати су имали свој циљ стварања независне државе и успели су, Србе су назвали као окупаторе јер се рат водио на територији Хрватске. Српски политичари нису признавали административне границе између република, па се хватали неке границе до Карлобага, те су основали неке Српске републике; једну у Северној Далмацији, а другу око Вуковара и на тим територијама вођен је рат. Међународна заједница прогласила је Србе агресорима, а Хрвати су добили независност. Хрвати су протерали сав српски живаљ са њихове територије, сав тај свет дошао у матичну земљу – хиљаде избеглица...

У Босни је букнуо рат између муслимана и босанских Срба. Наравно да је Србија подржавала Србе. Муслимани су сматрали да Србе треба побити или протерати, а Срби су исто сматрали за Муслимане, али овога пута Срби су били надмоћнији, јер Србија је била уз њих. У ранијим ратовима ситуација је увек била повољнија по Муслимане...

Пошто је Србија у овом рату проглашена кривом, међународна заједница је заказала конференцију свих политичара који су били на власти – Србије, Хрватске, босанских муслимана. Србију је заступао Слободан Милошевић и босанске Србе, Хрватску Фрањо Туђман, босанске муслимане Алија Изетбеговић. Између њих је склопљен мир – Дејтонским споразумом.

Из Босне у Србију прешло је хиљаде Срба тако да се у Србији нашло око милион избеглица. То је била таква политичка стратегија српских политичара.

МИЛОШЕВИЋЕВА ВЛАДАВИНА

Милошевић и Момир Булатовић су са својим социјалистима Србије и Црне Горе ујединили и сачинили трећу Југославију. Србији су од стране великих сила наметнуте санкције: нема више никакав извоз, па ни увоз. Тадашњи чланови владе говорили су да санкције не могу дуго, највише 1-2 године. Санкције је осетио народ: због недостатка више артикала, па и лекова, нека деца су помрла, јер инекције за ту болест постоје али их у Србији нема. Отпочео је шверц – највише дувана и нафте. Ови артикли су погодили пушаче и сва моторна возила, нафта и бензин били су на цени. Шверцери су са кантама пуним нафтом или бензином стајали покрај путева на крају градова и села и продавали. Источну Србију снабдевали су нафтом шверцованом из Румуније чамцима преко Дунава. Сељацима је за обраду земље додељивана нафта на бази величине поседа уз наплату и ограничење. Сваког наредног дана било је теже, сељци су се борили у пољопривреди колико су могли, али цене у продавници биле су сваког наредног дана више. У то време држава је одобрила нове приватне банке Језде Васиљевића и Дафине Милановић. Они као банкари на телевизији су рекламирали дукате, злато у полугама, високе камате на орочена средства и народ оно што је имао као нешто уштеђевине орочио код ових банака. У уговору је стајало да власник орочених средстава може сваког месеца подизати камату, неки су наплатили камату; то су они људи који су били близу филијале и добро поранили. То је била једна мањина. Остали који су били удаљени и они који нису хтели да поране

остали су без главнице и камате; банке су пропале; Језда и Дафина су побегли из земље и – изео вук магарца. Људи који су имали девизе код ових банака орочене: враћају им се у девизама, али у ратама до 2012. године.

Држава је одмах почела да ствара такву инфлацију да оно што купиш данас сутра је дупло скупље. Настало је такво лудило у штампању новца; највећа новчаница једна милијарда динара! Све продавнице које су држале ма какву робу посакривале су је, тако остала празне. Настао је хаос – глад се највише осетила у градовима; нема уља, нема млека. И ако буде ових артикала, то су редови, сачувај боже? Из оних лепих година настаде глад, пензионери се вешају, други рију по контејнерима! Људи из градова који су имали рођаке на селу брзо су били снабдевени прехранбеним производима. У градовима била је велика гулжа око превоза; градски саобраћај преполовљен је.

Новац, елем, није имао ама баш никакву вредност! Нико га није хтео за било какву куповину – народ се налазио на разне начине за набавку девиза. *Породице које су имале неког запосленог у иностранству нису осетиле беду.* На улицама се појавили закупци девиза, тзв. дилери, било их је већи број у селима, градовима, на пијацама, вазарима, свуда. Ницали су као печурке, народ се питао зашто их државни органи власти – полиција не прогања и забрањује овакву радњу?

Социјалистичка Југославија имала је шест република, Словенију, Хрватску, Босну и Херцеговину, Црну Гору, Македонију и Србију. Једино Србија је имала две аутономије Војводину и Косову. Уставом из 1974. године ове аутономије биле су равноправне са републиком Србијом – тако да са својим понашањем апсолутно су кочиле развој Србије, па чак хтеле да се осамостале. Водиле су политику сепаратизма. Народ у Србији је осећао немоћ републичке владе. Доласком Милошевића на власт, он је одмах отпочео политичку борбу против аутономаша;

свргнуо их је, али са шиптарским сепаратизмом није се могло изаћи на крај. Шиптари су отпочели војну побуну. Употребљена је армија за угушивање побуне, Европа са Нато пактом окривила је Србију као агресора и захтевала да се Армија повуче са Косова, а да Нато снаге уђу на Косово и успоставе ред. Српска влада ово није прихватила, Европа са Американцима отпочиње бомбардовање свих градова у Србији, а нарочито јужни део земље и Косово. Сви мостови на путевима и железници су покидани, као и на Дунаву. Бомбардовани су војни објекти, болнице, државна надлештва, страдали су цивили у возовима, аутобусима, направили су такву штету Србији да боли глава. Да ли је до тога морало доћи, читаоци нека процене.

Европа је преко штампе окривила Србију за све ратове који су вођени са Словенијом, Хрватском, Босном па и Шиптарима, сматрајући да су српски народ и његова влада агресивни и да треба да одговарају за распад и крвопролиће на територији СФРЈ.

Од стране Уједињених нација оформљен је Међународни суд у Хагу који има да суди лица који су у овим ратовима починили кривична дела против човечности и прекршаја ратних правила.

На изборима 2000. године Милошевић је као кандидат социјалиста, изгубио: победила је опозиција демократа. Идуће 2001. године Хашки суд од српске владе тражи изручење Милошевића на суђење као оптуженог због ратних дејстава и командне одговорности. Суђено му је све до 2005. године када је умро у затвору у Шевенингену, пренет је и сахрањен у Пожаревцу у свом дворишту...

У МИШЉЕНОВЦУ

У Мишљеновцу данас има 140 домаћинстава, село је мање у односу на 1930. годину за око 80 домаћинстава – кућа.

Новооснована земљорадничка задруга „Златан Пек“ Мишљеновац 1991. године, чији је управник Горан Живановић поседује плац од 2ha са објектима – зградама на плацу као и са некретнинама 1,50ha обрадивог земљишта и 6 ха необрадивог. У власништву има и водовод задруге за напајање становништва Мишљеновца – и продавницу прехранбеним производима.

У селу данас постоји приватна фабрика „Србопласт“ Душка Илића – Миловановића која производи грађевинску столарију, прозоре и разна врата од ПВЦ материјала.

Постоје и две приватне продавнице предузећа Петра Савића „Гиге“ и продавница Саше Стевића као власништво; обе су опремљене за продају животних намирница.

У селу не постоји ниједан занатлија који се бави својим занатом да има радионицу и врши услуге.

Не постоји ниједан угоститељски објекат као што су гостионице, крчме или кафићи.

Земљишта која су у планинском и подпланинском делу, а то је 6-7 класа, обрађује се само 5-10% од укупних ораница, које су обрађиване раније. Пuteви у тим деловима не одржавају се и лоши су, стазе, путање као пречице, више не постоје; све је то зарасло у шибље и трње. Забрањени су тако зарасли да међе не могу више да се пронађу; све је напуштено.

У селу више нема ни једно чисто пољопривредно домаћинство, из сваке породице неко од чланова је запошлен је и ствара доходак за трошкове породице. Обрађују земљу која се налази у равничарском делу.

Ето тако је данас у Мишљеновцу, село је остарело: највише има пензионера. Увећавају се опустела огњишта.

Све сеоске улице су асфалтиране, село има струју, сеоски водовод, телефоне.

Река Пек загађена је толико да се лети не може користити за купање становништва, а о њој нико не води рачуна. Смеће се баца свуда: не постоји ама баш никакав ред! Зашто? Писцу је непознато због чега је овакво понашање власти.

Црква

Црква је објашњена у првом делу, па је овде непотребно исто понављати: стара црква више не постоји.

Доласком у село на службу у цркви 1998. године свештеник Марко Митровић са својом попадијом Весном, размишљао је о новој цркви, јер стара црква била је на лепом месту, измишљеном за цркву. Млади свештеник пун енергије, прилично вредан, отпочео је прикупљање средстава за обнову и доградњу цркве. Прикупио је све папире од стране власти за цркву, прибавио је стручњака за архитекту и тако отпочео рад 1999. године.

Свештеник Марко се сналазио како је знао и умео за средства и материјал и залагањем је успео да стару цркву утопи у новоизграђену цркву (види слику).

Црква је у завршној фази градње; фасада и унутрашњи део.

Када је реч о мишљеновачкој цркви, треба споменути да је Милица Пајкић Мица, као побожна бака, добротво цркве. Она је много цркву помогла, купила је друго звоно

и учествовала у финансирању изградње звонаре, у време када је био свештеник Саватије Митровић. Оградила је црквену порту бетонском оградом од 1,70 ха. Сазидала је кућу на спрату за свештеника и породицу, и за себе, 1999. године. За изградњу цркве приложила је 10.000 швајцарских франака. Баба Мица још је жива и добро се држи, а рођена је 1934. год. у Мишљеновцу.

Ћорени Мишљеновца

Село је старијег постанка. У животу нема непрекидности. Постојало је у време владавине кнеза Лазара и тада је добило назив – Мишљеновац, по воденичару Мишљену.

Воденица је била на Пеку, уз обалу, баш до Српца; у њој био воденичар Мишљен и по њему је село добило назив.

Ови крајеви потпали су под Турску власт 1459. године Турска држава је за новоосвојене територије извршила попис насеља 1467. године за Браничевски субашилук наравно пописом је обухваћен и Мишљеновац.

Тимар припада Пеку, има 6 кућа

Радман син Дурмана

Радисав син Добрашина

Врвек син Ђурђев

Радован син Шурмана

Никола син Радмана

Јован син Радисава

Порези и намети

харач испонча за покорене хришћане 150 аспра

десетине од пшенице 14 лукна

десетина од зоби и ражи 4 лукна

десетина од проса 4 лукна

десетина од сочива 5 аспре
десетина од конопље 10 аспре
десетина од поврћа 8 аспре
порез на свиње 30 аспре
порез бадухава на ваздух 10 аспре
десетина од дрва 4 кола
десетина од сена 4 кола
свега 564 аспре

Порез је плаћен у натури овако: пшеница 1 лукно 12 аспри; остале житарице 1 аспра...

Соларија допунско опорезивање за житарице и вино узима се од летине 1/40.

У Браничевском субашилуку 1 лукно је 4 једренске мереце тешке 92,300 кгр.

Ослобођени од пореза

Соколари, јастребари, марталоси и војници

Војници су били привилеговани, Мишљеновац је био полицијска станица.

Полицијске станице биле су још у Доњој Бресници, Дубоки, Војилову и Драгошевцу.

У тим станицама распоређени су 53 војника и 116 јатака помоћника или заменика.

Мишљеновац је расељен у почетку 17 века, а поново насељен крајем истог века. 1720. године село је отпочело убрзано са насељавањем и 1733. године имало је 17 домова, насељених Србима и Власима.

Закључењем Пожаревачког мира између Турске и Аустрије (1718. године), Аустрија је завладала Северном Србијом све до 1739. године.

Владавином Аустријанаца народ се мало смирио и окућио. 1739. године Турци су потерали Аустријанце.

Турци су почели да се свете раји и отпочели пљачку, одводили су народ као робље, народ бежао у шуме и збегове, све што су могли односили су, палили су куће, а кад оду народ се враћао из шуме и збегова и насељавао се у забитијим местима где Турци слабо долазе.

1788. године отпочела је буна народа: буну је подигао капетан Коча.

Та буна звала се *Кайетан Кочина*. Отпочела је борба са Турцима. Турци су буну угушили, ухватили Кочу и убили су га. Турци су још више појачали насиље.

Срби се дижу на устанак – 1804. године – под вођством Карађорђа Петровића због великог зулума – насиља над рајом. Турци су посекли виђеније Србе и српске кнезове. Турци нису могли да угуше устанак, ослобођена је већа територија Србије, али 1813. године Турци су навалили са свих страна и опет завладали Србијом. Турци су отпочели незапамћено насиље и убијање устаника, што је довело до избијања Другог српског устанка године 1815. год. под вођством Милоша Обреновића против Турака. У борбама са Турцима, Срби су имали успеха. Турци су Србима дали аутономију.

За ослобођење Пожаревца у Другом устанку из Мишљеновца учествовали су:

Јова Ранковић, Марјан Радојковић, Стока Јовановић, Јанко Србин.

1825. заклетвом на верност Књазу Милошу заклели се, из Мишљеновца:

Сима Вучин – кнез, Рака Богичић, Радоје Стоилов, Павле Величковић, Стока Јовановић, Радомир Паунов и Обретко Бранков.

Мишљеновац је имао по попису извршеном 1831. године 74 домова.

Буном народа у Крајини и околини Видина против Турака и Турчина Пазваноглуа који вршио велике зулуме над рајом, становништво из Крајине и Видина побегло је.

Насељавали су се у Печкој долини. Ови људи били су земљорадници насељавали се где има земље за обраду.

Мишљеновац имао је 1733. године 17 домова, а сто година доцније – 74 дома. За 98 година населило се 57 домова. Према попису из 1861. имало је 108. домова. Значи, за 30 година увећало се за 34 дома Према попису из 1931. г. имало је 221 дом. Значи, за 70 година село је нарасло за 112 домова.

Ослобођењем Србије отпочео је да расте наталитет тако да се у породицама рађало од 5-10 деце. Одрастањем деце настајале су деобе – нове парцеле и нове куће, дељењем земље уситњавао се земљишни посед.

Насељавање села је трајало од 17. века све до краја 19. века. Записано је и зна се *Црно-Стјокинци*, славе св. Ђурђа. Досељени су крајем 17. века из Полимских Васојевића у Црној Гори. Црни Стока се није дуго задржавао у Мишљеновцу, прво се преселио у село Душманиће, па Клење, затим у Раброво, па у Триброде, а напослетку задржао се у Вел. Градишту. Овде се завадио са спахијом и побегао у хајдуке. Хајдуковао је неко време по околини са хајдуком Јанком из Мустапића. Када су се аустријском окупацијом ствари смириле и прилике промениле вратио се у Мишљеновац.

Преци *Маринковића* славе св. Николу; досељени са Косова, између 1720. и 1733. године.

У исто доба доселило се и неколико влашких породица из Баната: њихови потомци су данашњи *Кочићи*, *Јојићи*, *Марковићи*, *Голубовићи*, славе св. Ђурђицу: све ово су влашке породице.

У исто доба доселили се преци *Јосића* и *Појовића* славе св. Аранђела, а поп Јова предак Попића слави св. Ђирила.

Крајем 18. а почетком 19. века доселили се *Лукићи* из околине Зајечара – славе св. Аранђела. Населили се прво у селу Нересница где их је природа штитила од Турака,

доцније се преселили у Мишљеновац, где је било више земље за обраду и где је природа слична у њиховом старом крају, турски зулум их је овде нашао. Један члан ове породице, Рајко, одметнуо се у хајдуке и хајдуковао по мајданпечким шумама. Због тога Лукићи су морали често мењати место боравка да би Турцима заварали траг. Турци су ухватили Рајка и обесили га недалеко од М. Пека то место данас се зове „Рајково“, а речица у близини Рајкова река.

Преци *Црвенкића* и *Рајковића* славе св. Лазара доселили се у исто доба из села Јасеница у Крајини. Од Црвенкића био је хајдук Станко. Хајдуковао је са Рајком: њега је издала сестра Турцима и Турци су га обесили у Горњој Крушевици данашње Кучево.

Манојло предак *Башића* слави св. Аћима и Ану доселили се у исто доба из села Шаркамена у Крајини.

Преци *Дабиха* славе св. Ђурђицу дошли из видског краја.

Преци *Мишића* славе св. Стевана из зајечарског села Брестовца.

Преци данашњих *Стојиловића*. Дошла су два брата из Брестовца, један се вратио натраг у Брестовац од њега је Капетан Кочина фамилија, други је остао у Мишљеновцу: од њега су данашњи Стојиловићи, славе св. Петра.

Груја предак данашњих *Грујића*, славе св. Ћирила, као преци *Кузмића*, *Ракића*, *Јелића*, *Обрејковића* и *Милојевића* славе св. Ћирила; сви из села Јасенице.

У исто доба и из истог села дошли преци *Симића*, *Новића* славе св. Аћима и Ану, *Илићи* славе Митровдан. Из исте фамилије има их и у селу Зеленику.

После ослобођења Србије у другој половини 19. века било је досељавање. Тада су дошли преци велике фамилије *Миленковчићи* славе св. Лазара из Триброда; они су старином из Баната.

Преци *Рагућа* и *Милетића* славе св. Аранђела доселили се из села Макаца.

Данас у Мишљеновцу има око 140 домова. Наталитет је опао, многи су се иселили у градове, многе куће су опустеле. Око 20 момака неожењених: разлог – што живе на селу и сељаци су.

Мишљеновац је делио као место судбину свога народа, али о томе није остало много записаних трагова. Оно што је записано, ту и тамо, што је познато, што је објављено, што није објављено, кап је у мору заборавља.

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1788. године у Капетан Кочиной буни против турског насиља (да ли само неко од рођака Кочиних?)

Ко је све из Мишљеновца учествовао у Првом српском устанку?

Ко је све из Мишљеновца учествовао у Другом српском устанку?

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1875. у рату са Бугарима?

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1876. и 1877. у рату са Турцима?

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1912. године у рату са Турцима, када су Турци побеђени и протерани из Европе?

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1913. године у рату са Бугарима на Брегалници?

Ко је све из Мишљеновца учествовао 1914. године у рату са Аустријом и Немачком све до 1918. године?

То знају једино гробља, оба мишљеновачка гробља – оно на Старцу и оно у Поточићу, као и толика српска војничка гробља, расута по свету. Али, и гробља временом пропадају! Имена многих погинулих Мишљеновачана у ратовима 18., 19., и 20. века су заборављена. То што овај

народ заборавља све оне који су погинули за одбрану или за освајање слободе, чудна је ствар!

Интересантно је да у овим и оволиким ратовима у ком су гинули српски борци нигде није и нема *списка погинулих ратника Мишљеновчана*, то је за сваку осуду. То је брука и срамота што потомци данас не знају ништа о својим прадедовима и дедовима погинулим на бојном пољу за слободу.

Писменост у почетку 19. века била је слаба – скоро никаква. Крајем 19. века била је симболична, док у 20. веку, у првој половини, 80% становништва било је писмено, и нико од Мишљеновчана се није сетио да попише све изгинуле у 19. и 20. веку, а знало се. Преносило се предањем.

Крајем деветнаестог и почетком двадесетог века Мишљеновац је имао општину: ту су били писмени људи: писари Милентије Радић, Милан Јовић, уз њих Живан Перић као кмет и благајник (рођен је 1875. године и учествовао у рату 1912, 1913. и 1914 године). Био је деловођа до 1938. године. Интересантно да тај човек није записао погинуле у тим ратовима и све се заборавило.

У овој књизи пописани су сви погинули Мишљеновчани у току Другог светског рата.

РОДОСЛОВ

Мишљеновчани *Лукићи*, као што је напред записано, потомци су Хајдук Рајкови. Они код којих се задржало презиме Лукића памте само браћу *Сћанојла Лукића* рођеног око 1844. године и *Милоша Лукића* рођеног око 1845. године

Данас у Мишљеновцу постоје породице које воде порекло од Лукића и живе на плачевима и имањима Лукића, али временом удадбом и женидбом презиме је мењано, а то су: Рајковићи, Котајићи, Илићи, Лазићи, Жикићи и Радовановићи.

Станојло Лукић, као старији брат, оженио се са Јованом. У браку су имали 4 сина и 2 кћери. Најстарији син Димитрије – Мита, Влајко, Спасоје и Мирча; кћери Латинка и Милинка. Латинка удата у Макце, а Милинка у Кучево.

Димитрије – Мита и жена му Гроздана у браку имали су само једног сина, Станка рођ. 1893. год. Мита Лукић бавио се као прегледач свиња од бобица за Округ пожаревачки, сем Пожаревца и округ Крајински – Неготин, одобрењем министарства пољопривреде и шумарства Краљевине Србије. Погинуо је октобра 1914. несретним случајем, као народни посланик, а Гроздана је умрла 1939. године.

Син Станко је регрутован 1914. – као болничар послат у Ниш у болницу Ћеле-кула. Учествовао на Солунском фронту; по завршетку рата 1918. године оженио се девојком Богданом – Маром рођ. Радосављевић, оvd. У браку су имали 3 сина: Живота, Драгиша и Михаило. Живота је

рођен маја 1923. а Михаило октобра 1925. год. Драгиша је умро као дечак.

Богдана умрла је млада 1929., а Станко новембра 1955. год.

Живота и Михаило 1944. године од стране партизана мобилисани су, Живота је погинуо у борби са Немцима у селу Цветке код Краљева 21. новембра 1944. год. Остала му је кћи Ратиборка која има своју породицу, нажалост умрла је, недавно.

Михаило је преживео Други светски рат, оженио се Наталијом, рођ. Ранисављевић овд. У браку имали су 2 сина, старији Мирослав и млађи Александар.

Наталија Лукић је преминула 2002. године.

Мирослав је завршио Филолошки факултет, професор је и писац, аутор на десетине романа, књига есеја, антологија и других радова. Оснивач је Едиције ЗАВЕТИНЕ. Из првог брака са професорком Миљаном, рођ. Вићентијевић, има два сина: старији Димитрије и млађи Иван. Живи и ради у Београду, као професор и издавач.

Александар је дипломирао на Факултету политичких наука. Писац је, аутор више дела и добитник најпознатијих књижевних награда. Превођене су му књиге на румунски и енглески. Ради у пожаревачком Центру за културу, као уредник књижевних програма и Едиције БРАНИЧЕВО. Ожењен је Јасмином рођ. Павловић. Има ћерку Александру, ученица гимназије.

Влајко Лукић у браку имао је 3 сина Михаила, Милосава и Миленка и ћерку Персиду. Михаило и Милосав погинула су као борци у Првом светском рату, Персида удата у селу у кућу Мишића, имала ћерку Љубицу и унука Милорада и праунука Предрага; Миленко имао у браку 2 сина Животу и Живојина – Саву, Живота погинуо у

Другом светском рату. Сава имао 2 кћери Лалицу и Милицу, обе удате и више се не презивају Лукић.

Спасоје у браку имао 4 ћерке, Јелену, Милену, Персу и Даницу. Јелена имала 2 сина, страдали су оба у Другом светском рату. Милена имала је сина и ћерку, син данас живи у селу Лучици код Пожаревца, а кћи Цана удата и живи у Кучеву. Персида удата у село Кучајну има 2 сина и једну кћер. Даница није била удата, није имала деце, погинула је 1944. године септембра на њиви док је брала кукуруз (из немачког авиона убијена митраљезом).

Мирча у браку са Смиљаном имао је 4 сина и 1 ћерку – најстарији син Петар, па Светомир, па Здравко и Трифун, као и кћи Злата. Петар се женио два пута, из првог брака имао 2 сина Милета и Саву, Миле је умро млад као дечко, Сава био жењен, у браку није имао децу, живео и радио у Костолцу. У другом браку имао сина Драгета и кћер Варадинку – обоје су помрли, Љубиша син Драгетов и сестра му Лалица су живи. Лалица је удата у неком селу моравском, а Љубиша живи у Мишљеновцу.

Светомир приженио се девојком из села Каоне; у браку имао је 3 сина и 2 кћери. Синови Борисав, Драган – Драги и Миле, ћерке Радмила и Душанка. Борисав ожењен у браку није има деце, радио је на железници, Драги ожењен у браку имао једног сина Славишу, радио је на железници, а син Славиша данас лекар у Кучеву: живи у селу Каони где је и рођен. Миле се женио више пута ... Радмила кћи удата у Каони за неког Стеву, Душанка удата у Каони. Обе имају породицу и данас су живе, док Борисав, Драги и Миле сво троје су умрли.

Здравко приженио се у Кучеву; у браку имао 2 сина Брану и Добривоја, Брана у првом браку имао је ћерку

Бебу; у другом браку није имао деце. Беба је удата, живи у Кучеву. Брана је умро. Добривоје ожењен; у првом браку имао је сина, а у другом ћерку; живи у Кучеву.

Трифун приженио се у Кучеву; у браку имао је кћер удату; живи у Кучеву. Трифун је умро.

Латинка удата у село Макце, имала је кћер Каравилку – Милинка удата у Кучево за Чеду берберина имала сина Љубета и две кћери Љубе живи у Пожаревцу и није имао деце у браку.

Милош Лукић као млађи брат Станојлов, ожењен, у браку имао је 3 сина најстарији Живота, Живко и Станоје.

Живота жењен три пута, из првог брака имао је ћерку Станојку удату за Живка Живојиновића; има једног сина Благоја који живи у Мишљеновцу, а кћи Ружицу удату у селу Зеленик. Она има своју породицу и тамо живи.

Живота у другом браку није имао деце; тек у трећем браку имао је 2 ћерке Катицу и Љубицу: Катица има данас сина Слободана и унука Драгана, живе у Мишљеновцу. Љубица у браку имала је сина Живу, који ради и живи у Пожаревцу.

Живота је учествовао у Првом светском рату, солунац са чином наредника. После Првог светског рата до смрти бавио се трговином (бакалска радња).

Живко Лукић ожењен са Борком, имао је сина Станисава. Живко је погинуо у Првом светском рату. Станисав ожењен са Винком имао је 2 сина Живорада и Милорада: Живорад се приженио и живео у Раброву, има 1 сина. Милорад ожењен са Гином у браку има ћерку Горицу, удату, живи у Мишљеновцу.

Станоје Лукић, прижењен у селу Мустапићу; у браку имао само сина Драгослава. Станоје умро је тридесетих година, а за њим умрла му је жена, тако да Драгослав остаде и без оца и мајке, као сироче од 9-10 година. Узима га стриц Живота; у Мишљеновцу завршио основну школу, одрастао, изучио столарски занат и оженио се Латинком Стевић овд. У том браку имао је ћерку Живку, удату, која има своју породицу и живи у Мишљеновцу. У другом браку има кћер Милицу, удата, има своју породицу и живи у Кучеву. Драгослав је једини живи потомак по мушкој линији Милоша Лукића. Као пензионер живи у Кучеву.

БЕЛЕШКА О ОВОМ ИЗДАЊУ

Вук Стеф. Караџић у *Географско-статистическом описанију Србије*, први пут објављеном у забавнику *Даница* за годину 1827, у оквиру поглавља „Имена села“, записује и назив села *Мишљановац*, (кнежина Пек; Наија Пожаревачка). Ни после 180 година после тога, Мишљеновац није добио неко писано сведочанство о себи. А у размаку од двеста последњих година, толико се тога догодило, и у свету, и у Србији, и у Мишљеновцу, да би се о томе могло писати и написати иха-хај. Михаило Лукић (1925), предратни деловођа општине Мишљеновачке живи дуго; напунио је осам деценија, и запамтио је многе ствари. Вуковским, народним, мишљеновачким говором, Лукић је саставио хронику невеликог обима о свом родном месту, ограничивши се на период 1930-2007, који најбоље познаје, али, завиравши и у дубљу прошлост места, које сигурно постоји у 14. веку под истим именом, и помиње се у више извора. Вероватно је писца ове књиге нагнало да се под старост лати пера – страх од заборављавања, који прекрива све, па и највеће жртве. У ствари, М. Лукић никад није ни испуштао перо из руке: чим је завршио основну четвороразредну школу, нису га дали у гимназију родитељи (како су учитељи предлагали његовом оцу Станку) – почео је да ради као општински шегрт-писар, да би као младић током другог светског рата вршио дужност општинског писара...

Пишући своју хронику, Лукић повремено прелази и на лични тон, тон непоткупљивог сведока; и проговара о стварима које су многи заборавили, или прећутали.

Хроника о Мишљеновцу и Мишљеновчанима писана је доста непристрасно, сигурном руком човека дугог и доброг памћења. Понекад хроника једног села прераста, на тренутак, у новију историју Србије. Лукић не пише хагиографско дело, напротив. Он не крије да презире – нарочито послератне хагиографије, лакировке. На основу ове књиге могу бити написане и неке друге. Ова књига може бити углед, не само околним селима, да и она пронађу своје повесничаре и сачувају од пропадања оно што се да сачувати. Михаила Лукића не треба посебно препоручивати: препоручује га оно што је написао, што је подстакао (не само као писар, правдољубив и истинољубив човек, слободоуман – што је под комунистима коштало, и њега лично и његову породицу), већ и као отац. Рукопис ове књиге није дотериван, томе се аутор противио. Приликом уобичајене редакције, отклањане су уочене грешке, али у стил рукописа није се дирало. Кома је намењена ова и оваква књига? Потомцима, пре свега. Да не забораве. Заборав у Мишљеновцу није *йосебан облик йамћења*, већ својеврсно мучење и лавиринт. После ове и овакве књиге, могу се писати друге. Можда и детаљније и обимније? Да ли и истинитије?

Крајем августа 2007.

М. П.

Михаило Лукић
МИШЉЕНОВАЦ И МИШЉЕНОВЧАНИ 1930-2007
Хроника

Одговорни уредник
М. Лукић

Рецензент
Мирча Пек

Дизајн књиџе
А. Лукић

На корицама
Црква Вазнесење Господње у Мишљеновцу, фото

Посебно издање часописа
ТРЕЋА СРБИЈА
Београд, август-септембар 2007. године

Припрема и шtamпа
Бела мануфактура Press

Ова књига може се поручити, по повлашћеној цени од 250,00 дин. директно од писца:
Михаило ЛУКИЋ, Мишљеновац, 12254 Раброво,
или од издавача: Едиција ЗАВЕТИНЕ, 11000 Београд,
Сердар Јанка Вукојичића 1/13, тел.: 063/76-69-853,
по цени од 320,00 дин. плус поштански трошкови,
или путем интернет-поште (видети веб-сајт Едиције
ЗАВЕТИНЕ – www.zavetine-83.com).